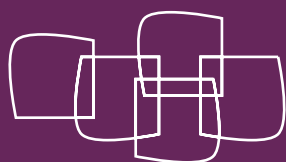

BEGELEIDINGSPLAN

2022-2025

**PROVINCIAAL
ONDERWIJS
VLAANDEREN**

INHOUDSTAFEL

1.	Inleiding	4
2.	Hoe kwam het beleidsplan tot stand? De afspraak!	5
3.	Begeleidingsplan	7
3.1	Inhoudelijke doelen	7
3.1.1	Pijler 1: brede basiszorg en verhoogde zorg versterken begeleiding van de lerende	11
3.1.2	Pijler 1+1: CLB, leersteunnetwerk en vervolgschoolcoaching ondersteunen	17
3.1.3	Pijler 2: Effectief leesonderwijs bevorderen	25
3.1.4	Pijler 3: Ondersteunen van de curriculumrealisatie	33
3.1.5	Pijler 4: Onderwijskundig leiderschap	45
3.1.6	Pijler 5: Digisprong & Edusprong samen vormgeven	53
3.1.7	Pijler 6: Inzetten op datageletterdheid	61
3.1.8	Pijler 7: Coachen van mentoren en startende leraren	67
3.2	Doelen op organisatieniveau	73
3.2.1	Pijler 7 + 1 Bereik en effectiviteit In kaart brengen van doelgerichte begeleidingsinterventies (DBI)	73
4.	Slot	76
5.	Bibliografie.....	77

1. Inleiding

Beste lezer

Misschien heeft u input gegeven voor dit plan? Was u op '**dé afspraak**'? En bent u benieuwd naar het resultaat? Of misschien bent u op zoek naar een partner en wilt u graag weten wat onze **prioriteiten** zijn? Bent u geïnteresseerd in een globaal overzicht van onze prioritaire doelen, of leest u een beperkt aantal pijlers graag in detail? Of liever een snel overzicht? Dan is pagina 33 de oplossing :)

Alles is mogelijk. 'Just-in-time' en gedifferentieerd is ons DNA. Kunnen we zelf uw vraag niet (volledig) opnemen, nemen we actief de makelaarsrol op. Uw vraag, een antwoord op maat, op het moment dat u het nodig heeft, just-in-time dus. Het vraagt van ons veel flexibiliteit, ons RNA, zonder al te technisch te worden ...

In het eerste deel leest u hoe dit plan tot stand kwam. In een tweede deel krijgt u een inkijk in onze organisatie: wie en wat is de PBD van POV? Vervolgens stellen we u onze 7 + 1 pijlers- geconcretiseerd in operationele doelen (OD)- voor. Telkens volgens dezelfde structuur:

- de operationele doelen (en het betrokken onderwijsniveau in één oogopslag);
- een onderbouwing van de geselecteerde pijler- noden scholen & centra;
- aanpak doelgerichte begeleidingsinterventies (DBI) en tijdsplan;
- beoogd bereik - doelgroep;
- beoogde impact: op niveau van de instelling én op niveau van de personeelsleden (en link met het EDBI);
- de partners met wie we samenwerken of onze rol als makelaar;
- wetenschappelijke onderbouwing en onderzoek;
- de link met het OK-kader.

7 + 1 pijlers? Benieuwd naar de laatste? Het is een pijler voor onszelf, heel expliciet. Heel intensief zullen we verder werk maken van **ons bereik en onze impact, onze effectiviteit, onze toegevoegde waarde**.

In de vorige versie van het begeleidingsplan hadden we 6+1 pijlers. We hebben in de herwerking van dit plan er bewust voor gekozen om leiderschap expliciet als pijler op te nemen, ook al werken we bij elke pijler zowel op beleidsniveau als op substantief niveau om de duurzaamheid van het project te garanderen.

In het begeleidingsplan PBD POV zijn de werking en de doelen van de pedagogische begeleidingsdienst én de **permanente ondersteuningscel (POC)** geïntegreerd opgenomen. We hebben voor deze aanpak gekozen omdat de werkzaamheden van de pedagogische begeleidingsdienst en de permanente ondersteuningscel nauw met elkaar verbonden zijn op het vlak van de vormgeving van het domein van de leerlingenbegeleiding. Als we in ons begeleidingsplan spreken over het POV-team dan betreft dit zowel het team PBD aangevuld met de medewerker CLB/POC.

We hebben in ons begeleidingsplan gefocust op de **grote werven** die we wensen te realiseren de komende jaren. Werkzaamheden binnen onze gewone dagdagelijkse praktijk als pedagogische begeleidingsdienst hebben we bewust niet opgenomen. Dit biedt ons de ruimte om in te spelen op nieuwe, onverwachte noden.

Veel leesplezier,

Het POV-team

2. Hoe kwam het beleidsplan tot stand? De afspraak!

Hoe kwam het begeleidingsplan 22-25 tot stand? **Dé afspraak!** De provinciale scholen, centra en schoolbesturen zijn onze partners in kwaliteitsontwikkeling. Voor het plan 22-25 zijn we dan ook vertrokken vanuit hun prioriteiten voor de komende drie schooljaren. Hiervoor organiseerden we 'dé afspraak', weliswaar zonder Bart Schols, Phara de Aguirre of Ivan De Vadder. De gesprekspartners van dienst waren een collega begeleider van het POV-team (afwisselend per gesprek in functie van brede betrokkenheid), een collega begeleider van het POV-team die het volledige proces van het plan mee vormgegeven heeft en de coördinator van de begeleidingsdienst. Dit (meestal) online-gesprek was telkens met **een kernteam van de school of het centrum**.

DE AFSpraak MET SCHOLEN, CENTRA EN SCHOOLBESTUREN - INHOUDELIJK

- We bezorgen de scholen en centra een filmpje met als opdracht de pijlers te prioriteren
- Gesprek over top 2 pijlers en over een zelf gekozen 'nood' (de wildcard)
- Het kernteam expliciteert hun verwachtingen over de voor hen ideale ondersteuning (droom PBD 5.0)

Duur gesprek: gemiddeld 1u30

DE AFSpraak MET EXPERTEN - INHOUDELIJK

- Voorlopige pijlers- 3 vragen
 - ☐ Op welke pijler inzetten?
 - ☐ Wat ontbreekt?
 - ☐ Advies bij zelfgekozen pijler vanuit eigen passie en expertise
- Suggesties over begeleidingsdienst 5.0. Ideale ondersteuning voor leidinggevend en leraren?

Duur gesprek: gemiddeld 1u

DE AFSpraak IN CIJFERS

- Aantal gesprekken met scholen, centra en schoolbesturen: 48
- Aantal deelnemers gesprekken: 134
- Aantal gesprekken met externe experts: 31
- Aantal respondenten bevraging leraren: 643

Om diepgang in 'dé afspraak' te krijgen, legden we de kernteams voorlopige pijlers voor. Deze pijlers werden bepaald op basis van

- de beleidsnota van het kabinet Weyts en de engagementsverklaring met het oog op het verhogen van de onderwijskwaliteit in Vlaanderen;
- actieplannen Nederlands en wiskunde (A- en B-stroom);
- ondersteunende gesprekken, verkorte doorlichtingen en de Onderwijsspiegel van de onderwijsinspectie;
- aanbevelingen verslag opvolgingsvisitatie commissie Monard;
- kwalitatief onderzoek leervertraging en motivatie uitgevoerd door PBD;
- evaluatie vorig begeleidingsplan van de begeleidingsdienst van POV.

Naast onze primaire partners – onze scholen, centra en schoolbesturen – is POV ook een organisatie die actief inzet op **open partnerschappen**. We organiseerden eveneens dé afspraak voor externe experts, namelijk lerarenopleidingen, hogescholen, andere begeleidingsdiensten, onderwijsinspectie, sectoren, andere departementen, pedagogen, private organisaties die bezig zijn met schoolontwikkeling, onderzoekscentra, partners van bestaande samenwerkingsverbanden, welzijn, ...

Als organisatie die future fit wil blijven is het belangrijk dat POV zicht heeft op: wat gebeurt er om ons heen, welke impact kan dit hebben, waarom moeten we iets ondernemen, wat moeten we doen, hoe moeten we iets ondernemen, ... met als onderliggende kernvraag: hoe ziet begeleiding in de toekomst eruit? (Joachim De Vos, 2022, p. 220)

Naast 'dé afspraken' wilden we ook de stem van de **leraar** in het provinciaal onderwijs laten weerklinken. We organiseerden een (bewust korte) **bevraging** waarin we peilden naar

- bereidheid tot **professionalisering**,
- welke professionalisering (vorm),
- welke noden tot professionalisering (thema's).

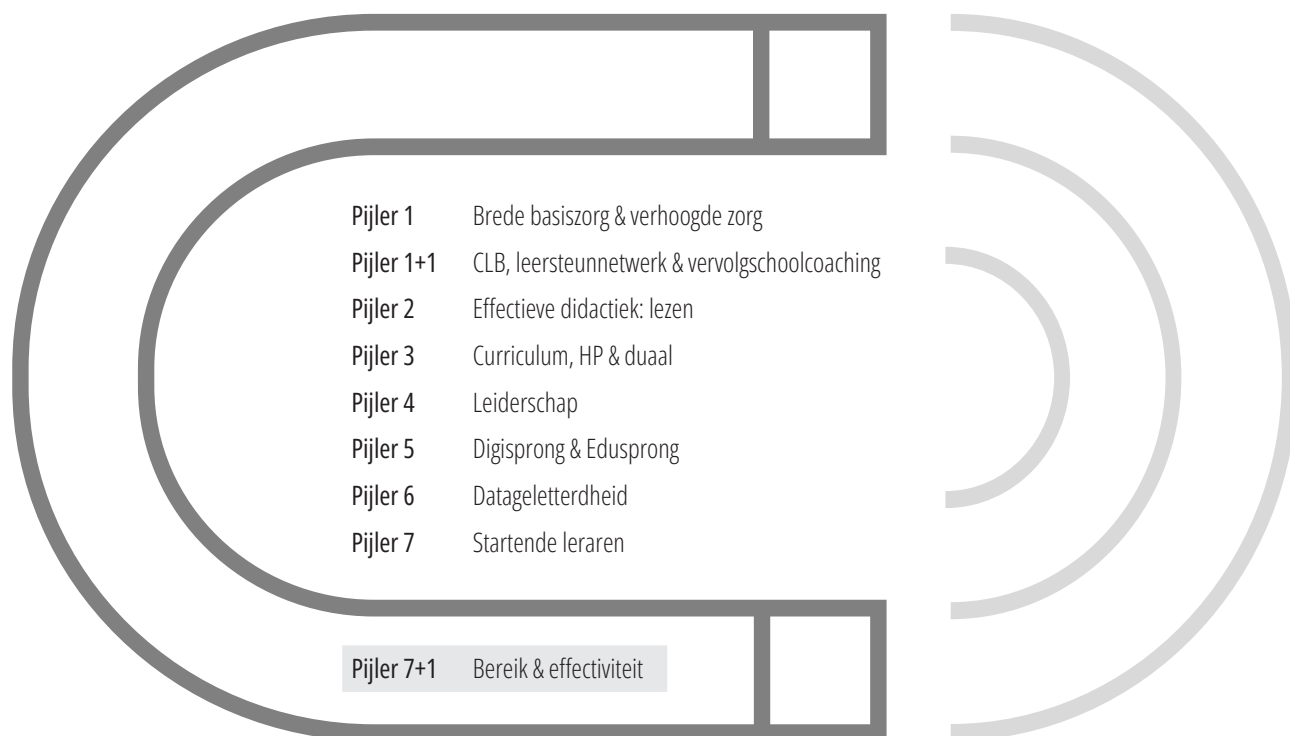
Vlaamse leraren besteden bijzonder weinig tijd aan samenwerkend leren. Eerder de traditionele vormen van professionaliseren zoals het volgen van een nascholing vinden ingang in de Vlaamse scholen. Deze OECD-resultaten (Minea-Pic *et al.*, 2021) voor Vlaanderen zien we als een hefboom om de samenwerking tussen leraren te versterken, de datageletterdheid te verhogen en het onderwijskundig leiderschap bij leraren verder aan te wakkeren. Vandaar dat we gepeild hebben naar de bereidheid van leraren om een omslag te maken in het samenwerkend leren, het samen ontwikkelen, het samen leren.

Het verzamelen van de nodige input was ongelooflijk tijdsintensief. De online format maakte al deze gesprekken mogelijk. Enorme dankbaarheid dat alle gesprekspartners zo enthousiast op de uitnodiging ingingen ondanks drukke (corona)tijden. De gesprekken waren inhoudelijk rijk, warm, soms ietwat confronterend. Kortom, zoals 'dé afspraak' bedoeld was.

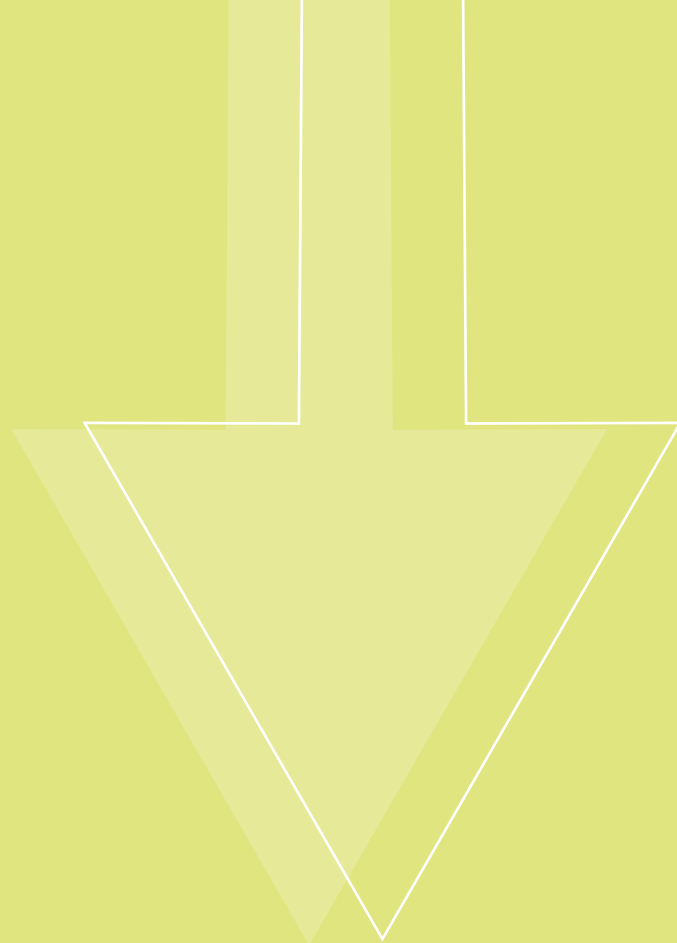
Dit resulteerde in de volgende pijlers van ons begeleidingsplan waar we in hoofdstuk 4 verder op ingaan. Maar eerst en vooral stellen we de werking van POV VZW voor in hoofdstuk 3.

3. Begeleidingsplan

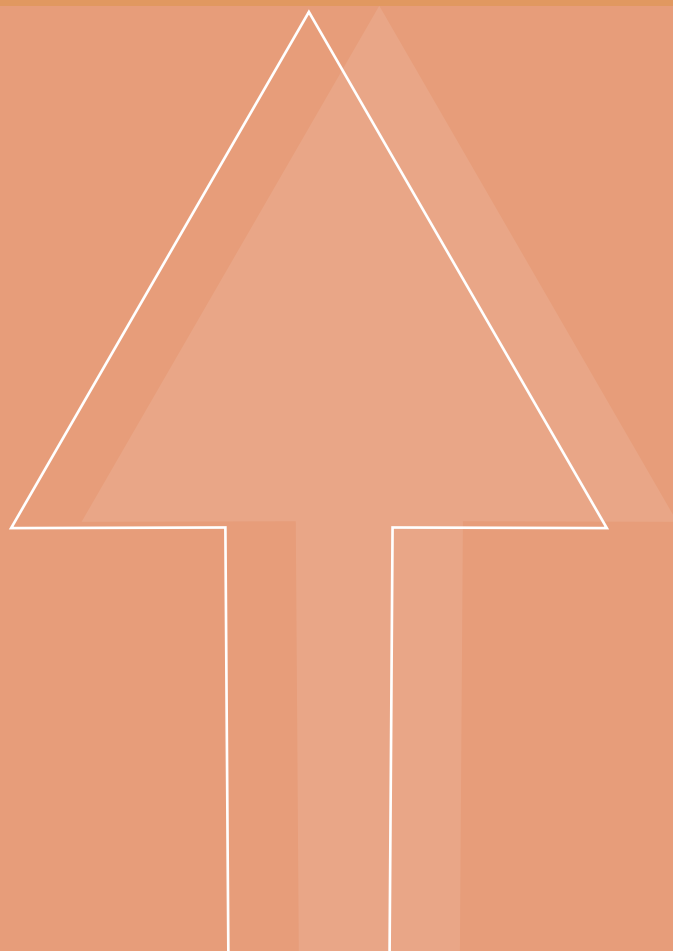
3.1 Inhoudelijke doelen

Overzicht OD's per pijler		
Pijler	OD	
1	OD 1.1: Brede basiszorg en verhoogde zorg versterken i.f.v. een leerkrachtige omgeving (Bu)SO OD 1.2: Scholen ondersteunen bij het verder vormgeven van een geïntegreerd kwaliteitsbeleid op leerlingenbegeleiding, gericht op de 4 domeinen inclusief de GOK-werking (Bu)SO	
1+1	OD 1.3: Ondersteunen van de leerloopbaanbegeleiding binnen het partnerschap scholen/centra en CLB CLB OD 1.4: Ondersteunen van de CLB's in hun kernprocessen en werkingsprincipes CLB OD 1.5: Ondersteunen bij organisatie, beleidsvorming en kwaliteitsontwikkeling van een leersteunnetwerk LNW OD 1.6: Vervolgschoolcoaches ondersteunen bij hun opdracht van expertise-overdracht en-opbouw en bij het begeleiden, ondersteunen en opvolgen van ex-OKAN-leerlingen in de vervolgschool SO	
2	OD 2.1: Schoolteams ondersteunen om een schooleigen, effectief leesbeleid te implementeren en de schoolorganisatie erop af te stemmen i.f.v. het verhogen van de leesvaardigheid en leesmotivatie van leerlingen (Bu)SO en BuBao OD 2.2: Leraren Nederlands en PAV verder professionaliseren in effectieve leesdidactiek (Bu)SO en BuBao	
3	OD 3.1: Schoolteams en beleid ondersteunen bij de realisatie van onderwijsdoelen SO en BuSO OV4 OD 3.2: Schoolteams en beleid ondersteunen bij de realisatie van de eindtermen STEM SO en BuSO OV4 OD 3.3: Centra voor volwassenenonderwijs ondersteunen bij de realisatie van de basiscompetenties VO OD 3.4: Trajectbegeleiders/leraren duaal en beleid binnen de scholen en centra ondersteunen bij het implementeren van de duale leerweg SO/VO OD 3.5: Ondersteunen bij de schoolorganisatie en het professionaliseren van leraren bij de opstart van een nieuw OKAN-aanbod Oekraïne SO OD 3.6: Een CLIL-cursus aanbieden voor startende én gevorderde leraren CLIL SO OD 3.7: Het versterken van het handelen van de teamleden binnen de school in het kwaliteitsvol doorlopen van de cyclus van handelingsplanning BuSO en BuBao	
4	OD 4.1: Leidinggevend coachen bij het selecteren van prioriteiten, het monitoren en bijsturen van processen en het verankeren van het gerealiseerde (Bu)SO, (Bu)Bao, VO en CLB OD 4.2: Het versterken van inhoudelijke inzichten m.b.t. curriculum en effectieve didactiek SO en BuSO OV4 OD 4.3: Ondersteunen van startende directies via een preservice opleiding (Bu)SO, (Bu)Bao en VO OD 4.4: Ondersteunen bij het implementeren van nieuwe regelgeving (Bu)SO, BuBao, VO en CLB OD 4.5: Inzetten op actief partnerschap met de schoolbesturen Schoolbesturen	
5	OD 5.1: Scholen en leraren(teams) ondersteunen bij het aanbieden en evalueren van de ET mediawijsheid, computationeel denken en digitale informatievaardigheden SO en BuSO OV4 OD 5.2: Makelaarsrol opnemen bij de schoolbesturen m.b.t. tot de uitrol van de digisprong SO OD 5.3: Centra ondersteunen bij de uitrol van de Edusprong-projecten in het volwassenenonderwijs VO OD 5.4: Scholen buitengewoon basisonderwijs ondersteunen bij het ontwikkelen van een duurzaam ICT-beleid BuBao	
6	OD 6.1: Samen met leraren wiskunde, Nederlands, PAV en beleidsteams data verzamelen, analyseren, interpreteren en gebruiken i.f.v. kwaliteitsontwikkeling en leerwinst SO OD 6.2: Samen met leraren wiskunde, Nederlands en PAV en beleidsteams aan de slag gaan met de resultaten van de Vlaamse toetsen SO	
7	OD 7.1: Ondersteunen van mentoren bij de invulling van aanvangsbegeleiding en coachingstrajecten (Bu)SO, (Bu)Bao en VO OD 7.2: het coachen van startende leraren op de klasvloer (didactiek, curriculum en klasmanagement) SO en Bu(SO)	
7+1	OD 7+1.1: In kaart brengen van het bereik van begeleidingsinterventies van de PBD PBD OD 7+1.2: In kaart brengen en rapporteren over de effectiviteit van begeleidingstrajecten van de PBD PBD	

PIJLER 1: BEGELEIDING VAN DE LERENDE
brede basiszorg en verhoogde zorg versterken
decretale opdracht 1, 2 & 4

Lesprincipes

Leerdoelen en succescriteria zijn zichtbaar voor de leerlingen.

Bewust activeren van voorkennis.

Heldere, korte instructies helpen het leren.

'Leer-begrip checken' integreren we in de les.

Extra uitleg of extra verdieping voorzien we altijd.

Leerlingen gaan aan de slag met feedback.

Nadenken over het leren (metacognitie) stimuleren.

Toetsing inzetten als oefen- en leerstrategie.

Richtpunt
campus Gent Henleykaai

Richtpunt campus Buggenhout

3.1.1 PIJLER 1: BREDE BASISZORG EN VERHOOGDE ZORG VERSTERKEN BEGELEIDING VAN DE LERENDE

Personele middelen: 1,725 FT

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 1 - noden van scholen/centra

De brede basiszorg en de verhoogde zorg versterken is een beleidsprioriteit. Terecht, aangezien schoolteams ondersteuning en coaching vragen om de juiste (basis)zorg aan te bieden. 30% van de provinciale scholen gaf tijdens 'de Afspraak' aan dat (brede basis)zorg een beleidsprioriteit is binnen de school voor de komende 3 jaren. De afgelopen jaren werden al heel wat inspanningen geleverd m.b.t. leerlingenbegeleiding op de 4 domeinen. Van de 4 domeinen bleek 'leren en studeren' het moeilijkste qua implementatie tot op de klasvloer.

OD 1.1: Brede basiszorg en verhoogde zorg versterken i.f.v. een leerkrachtige omgeving - (Bu)SO

Aanpak en tijdsplan

2022- 2023:

We starten met een pilootproject in een beperkt aantal scholen: we versterken het pedagogisch-didactisch handelen van leraren in functie van een leerkrachtige omgeving. Een kernteam van leidinggevend en leraren bepaalt een set aan lesprincipes passend bij hun onderwijsvisie en afgestemd op het OK-kader. Leraren krijgen ondersteuning bij de implementatie van deze lesprincipes.

2023- 2024:

De pilootscholen implementeren de lesprincipes en maken zo de leeromgeving krachtiger. In het kader van kwaliteitsontwikkeling organiseren de verschillende scholen klasbezoeken. Een (kwaliteits)team verzamelt, analyseert en verwerkt de data. Zo zetten deze pilootscholen de eerste stappen richting 'researchscholen'. Andere scholen starten dit schooljaar eveneens een traject leerkrachtige omgeving op (verbreden).

2024- 2025:

Tijdens derde schooljaar ronden we het pilootproject af: we sturen het begeleidingstraject bij, en borgen wat sterk bleek. Ook dit derde jaar starten we nieuwe trajecten op in andere scholen (verbreden).

Beoogd bereik - doelgroep

2022-2023: pilootproject = 10% van de provinciale SO scholen

2023-2024: 20% van de provinciale SO scholen

2023-2024: 30% van de provinciale SO scholen

Binnen elke school gaan we in rechtstreeks contact met een kernteam van leidinggevend en leraren over de graden heen.

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

doelgericht afsprakenkader brede basiszorg i.f.v. een krachtige leeromgeving geëxpliciteerd (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

implementeren van de afspraken brede basiszorg, zichtbaar op de klasvloer (*leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Samenwerking / makelaarschap

Ons interdisciplinair projectvoorstel voor 22-23 werd geselecteerd door de UA, opleidings- en onderwijswetenschappen. Een team van stagiairs zou een vragenlijst en interviewleidraad voor leerlingen ontwikkelen i.f.v. effectiviteit leerkrachtige omgeving.

Wetenschappelijke onderbouwing

- Gulikers, J.T.M. & Baartman, L.K.J. (2017). *Doelgericht professionaliseren: formatieve toetspraktijken met effect! Wat DOET de docent in de klas?* Universiteit Wageningen, Hogeschool Utrecht.
- Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019). *Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek*. Ten Brink Uitgevers.
- Tomlinson, C. A. (2017). *How to Differentiate Instruction in Academically Diverse Classrooms* (3de editie). ASCD.
- Wiliam, D., & Thompson, M. (2017). *Integrating assessment with learning: what will it take to make it work? In The future of Assessment*. Routledge.
- Hattie, J. & Clarke, S., bewerkt door van Grol, A. et al. (2019). *Feedback om leren zichtbaar te maken*. Bazalt.

OD 1.2: Scholen ondersteunen bij het verder vormgeven van een geïntegreerd kwaliteitsbeleid op leerlingenbegeleiding, gericht op de 4 domeinen inclusief de GOK-werking - (Bu)SO

Aanpak en tijdsplan

2022-2023:

We werken enerzijds via doelgerichte begeleidingsinterventies (DBI) op maat van scholen. Een kernteam binnen de school geeft de begeleiding van de lerenden vorm volgens een continuüm van zorg en als een geïntegreerd geheel: de 4 domeinen, GOK en talenbeleid. Anderzijds professionaliseren we leerlingenbegeleiders over scholen heen via een professionele leergemeenschap. We zetten hierbij in op het handelingsgericht werken en op de PRODIA protocollen.

Beoogd bereik - doelgroep

2022-2024: traject op maat in 10% van de provinciale SO scholen

2023-2024: traject op maat in 20% van de provinciale SO scholen

PLG (professionele leergemeenschap) leerlingenbegeleiders: deelname van 50 % van de provinciale SO scholen en centra. Binnen elke school gaan we in rechtstreeks contact met een kernteam van leidinggevend, leerlingenbegeleiders, GOK-teams, taalcoaches en leraren.

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

visie en schoolorganisatie/prioriteiten m.b.t. leerlingenbegeleiding zijn geëxpliciteerd (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

de leerlingenbegeleiders hebben inzicht in hoe de 4 domeinen, GOK en talenbeleid te integreren in één kwaliteitsbeleid (*leerlingenbegeleiders hebben nieuwe inzichten opgedaan*, instrument EDBI, module 1, 1.1)

Samenwerking / makelaarschap

Prodiagnostiek, mee(r) met diagnostiek.

GOK-experte begeleidt GOK in de Limburgse provinciale scholen.

CLB: ook CLB-medewerkers worden uitgenodigd bij de professionele leergemeenschap van leerlingenbegeleiders i.f.v. samenwerking school - CLB

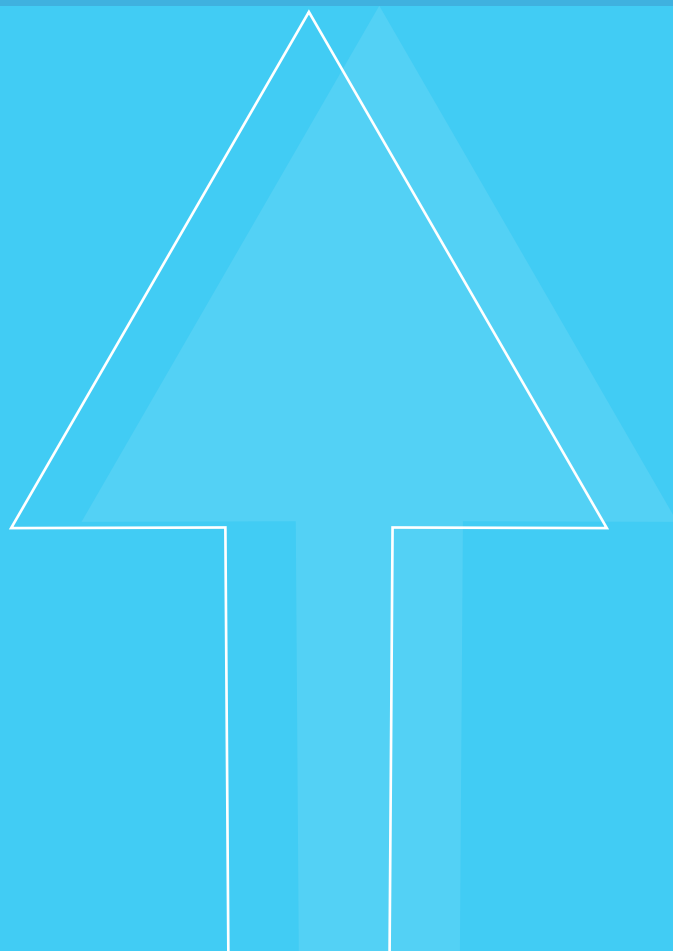
Wetenschappelijke onderbouwing

- Pameijer, N., Denys, A., Timbremont, B., Van de Veire, H., (2018). *Handelingsgericht werken, samenwerken aan schoolsucces*. Vlaamse editie. Acco.
- Struyf, E., Verschueren, K., Van Mieghem, A. (2019). *Toolbox geïntegreerde leerlingenbegeleiding*. SONO, UA & KUL.
- Struyf, E., (2019). *Samen sterk in een geïntegreerde leerlingenbegeleiding*. Pelckmans.

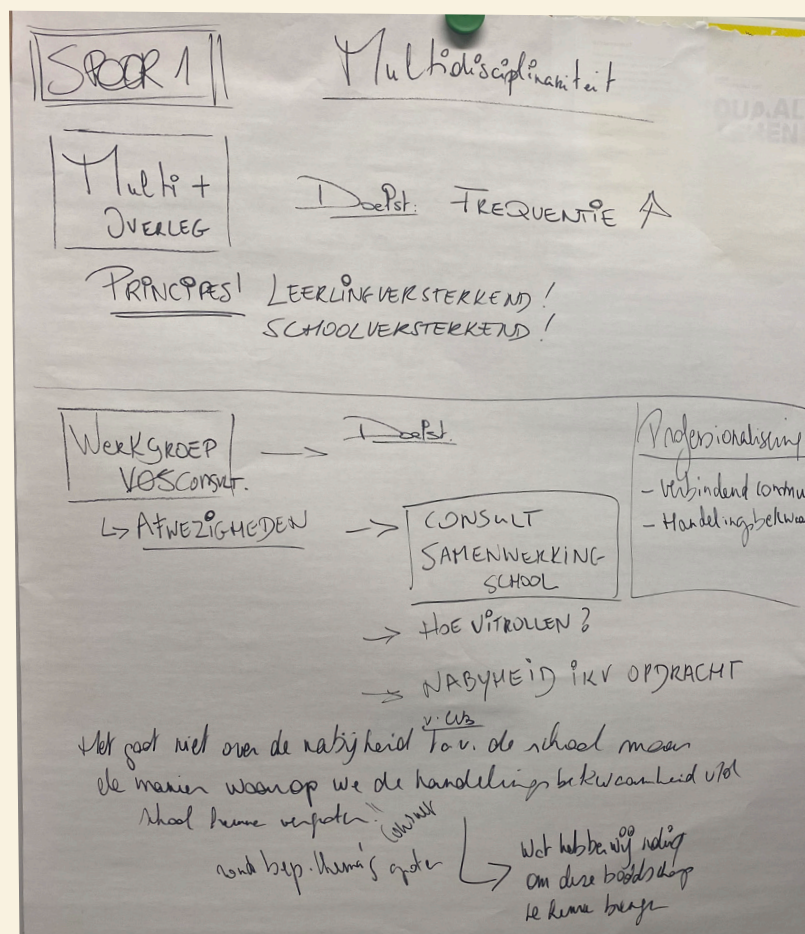
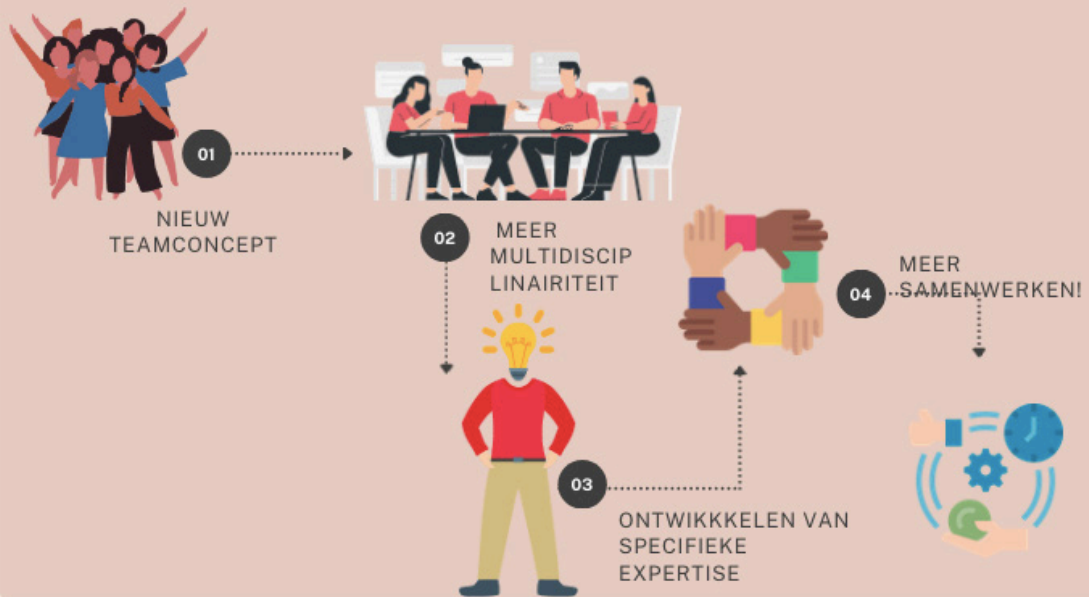
- ☒ R3 De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leerwinst.
- ☒ D3 Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
- ☒ D4 Het schoolteam expliciteert de doelen en de beoordelingscriteria.
- ☒ V4 Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.
- ☒ B2 Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren als preventieve gezondheidszorg.
- ☒ B3 Het schoolteam biedt elke lerende een passende begeleiding met het oog op gelijke onderwijskansen.
- ☒ O1 Het schoolteam geeft de lerende adequate feedback met het oog op de voortgang in het leer- en ontwikkelingsproces.
- ☒ BL7 De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.

**PIJLER 1+1: CLB, LEERSTEUNNETWERK EN
VERVOLGSCHOOLCOACHING ONDERSTEUNEN**

decretale opdracht 1 & 2

ORGANISATIEONTWIKKELING

3.1.2 PIJLER 1+1: CLB, LEERSTEUNNETWERK EN VERVOLGSCHOOLCOACHING ONDERSTEUNEN

personele middelen: 0,55 FT

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 1+1 - noden van scholen/centra

Het M-decreet wordt vervangen door het decreet Leersteun. Uit de gesprekken van 'De Afspraak' bleek dat scholen en hun onderwijspartners zoals CLB en ondersteuningsnetwerken extra ondersteuning vragen bij de implementatie van dit nieuwe decreet en bij de invulling van de vernieuwde rollen.

OD 1.3: Ondersteunen van de leerloopbaanbegeleiding binnen het partnerschap scholen/centra en CLB - CLB

Aanpak en tijdsplan

2022-2024:

We gaan in professionele dialoog met de scholen en CLB in functie van de afstemming en versterking van de leerloopbaanbegeleiding

Beoogd bereik - doelgroep

PCLB Antwerpen

Scholen provincie Antwerpen: leidinggevende, leerlingenbegeleiders en/of OLB-verantwoordelijken

PCLB Limburg

CLB-medewerkers met expertise OLB

Beoogde impact

Op niveau van het CLB:

de impact is zowel te situeren op de loopbaanontwikkeling van de leerling (uitbreiding van zorg, indien vraag) als op de school als lerende organisatie. De CLB-medewerkers kunnen namelijk vanuit hun signaalfunctie (brede basiszorg) en consultatieve begeleiding (verhoogde zorg) de leerlingenbegeleiding op het vlak van onderwijsloopbaan in de scholen versterken.

Op niveau van de scholen - leerlingenbegeleiders:

het in kaart brengen van alle initiatieven m.b.t. zelfkennis, leren kiezen en horizonverruiming volgens het continuüm van zorg, het zichtbaar maken van eventuele hiaten en het reflecteren over een complementair aanbod.

Samenwerking / makelaarschap

Netwerk OLB GO!

Wetenschappelijke onderbouwing

- *Architect van mijn eigen succesvolle loopbaan. Een vragenset om jongeren (inter)actief aan het denken te zetten* (Provincie Limburg, 2016).
- CLB Support Team Onderwijsloopbaanbegeleiding (STOLB, netoverschrijdend CLB-project) (2008). *Onderwijsloopbaanbegeleiding in een didactisch raamwerk: inventaris en catalogus van materialen voor onderwijsloopbaanbegeleiding*.
- <https://sites.google.com/clbhoutland.be/olb-diagnostiek/>
- www.onderwijskiezer.be

OD 1.4: Ondersteunen van de CLB's in hun kernprocessen en werkingsprincipes - CLB

Aanpak en tijdsplan

2022-2025

We gaan in professionele dialoog met de twee centra over hun kernactiviteiten en bijhorende werkingsprincipes. Hierbij gaan we vraaggestuurd te werk op vraag van de twee centra.

Voor het schooljaar 2022-2023 zal van start gegaan worden met een dialoog en reflectie over de signaalfunctie van een CLB. Daarnaast wordt ook een visie oefening gedaan over een efficiënt organisatie-model multidisciplinair overleg binnen het CLB.

Beoogd bereik - doelgroep

doelgroep signaalfunctie: beleidsteam CLB

doelgroep multidisciplinair werkingsprincipe: beleidsteam CLB

Beoogde impact

Op niveau van het CLB:

De twee CLB's hebben een visie op de invulling signaalfunctie.

Samenwerking / makelaarschap

Samenwerking met GO!: studiedag signaalfunctie en eventuele toetreding tot het netwerk signaalfunctie.

Wetenschappelijke onderbouwing

- Verschueren, K. & Koomen, H., (2020). *Handboek Diagnostiek in de leerlingenbegeleiding*. Uitgeverij Garant.
- Pameijer, N., Denys, A., Timbremont, B., Van de Veire, H. (2018). *Handelingsgericht werken, samenwerken aan schoolsucces*. Vlaamse editie. Acco.
- Pameijer, N., Van Beukering T., de Lange, S., Schulpen, Y., Van de Veire, H. (2010). *Handelingsgericht werken in de klas: de leerkracht doet ertoe!* Acco.
- Meijer, N. (2019). *Consultatieve leerlingenbegeleiding, professionalisering en onderwijsverbetering*. Gompel en Scavina.

HET CLB ADVISEERT HET SCHOOLTEAM.

Het CLB zet zijn kernactiviteit signaalfunctie in om de brede basiszorg van de school te versterken.
Het CLB adviseert het schoolteam in de verhoogde zorg door in te zetten op de kernactiviteit consultatieve leerlingenbegeleiding.

HET CLB BIEDT EEN KWALITEITSVOLLE BEGELEIDING OP DE VIER BEGELEIDINGSDOMEINEN.

Het CLB werkt op de vier begeleidingsdomeinen (leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg).

HET CLB GEEFT DE BEGELEIDING VORM SAMEN MET DE LERENDEN, DE OUDERS/THUISOMGEVING, DE SCHOOL, DE PEDAGOGISCHE BEGELEIDING, ANDERE CLB'S EN DIENSTEN UIT DE WELZIJNS- EN GEZONDHEIDSECTOR.

Het CLB en de pedagogische begeleidingsdienst van de scholen (PBD) werken samen en stemmen met elkaar af in functie van de ondersteuning van het schoolteam.

HET CLB ONTWIKKELT EN VOERT EEN BELEID.

Het CLB ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd, samenhangend en doelgericht beleid.
Het CLB geeft zijn organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.
Het CLB ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid gericht op de kwaliteit van de dienstverlening.
Het CLB ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor beginnende CLB-medewerkers.

HET CLB ONTWIKKELT ZIJN KWALITEIT VANUIT EEN GEDRAGEN VISIE DIE VERTAALD IS IN DE BEGELEIDINGSPRAKTIJK.

Het CLB evalueert zijn werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden.
Het CLB borgt en ontwikkelt de kwaliteit van de dienstverlening.

OD 1.5: Ondersteunen bij organisatie, beleidsvorming en kwaliteitsontwikkeling van een leersteunnetwerk - LNW

Aanpak en tijdsplan

2022-2025:

Ondersteuning bieden op maat - in samenwerking met de schoolbesturen - bij het vormgeven van de organisatie, bij het uitbouwen van samenwerkingsverbanden en bij de visie- en kwaliteitsontwikkeling van een leersteunnetwerk.

Beoogd bereik - doelgroep

leidinggevers en coördinatoren leersteunnetwerk

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

De organisatie van een leersteunnetwerk, als instelling van het schoolbestuur, met samenwerkingsverbanden met scholen, andere leersteuncentra en CLB's (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

Ondersteuners hebben zicht op hoe kwalitatieve leersteun aan te bieden op basis van het referentiekader Leersteun. (*ondersteuners hebben nieuwe inzichten opgedaan*, instrument EDBI, module 1, 1.1)

Samenwerking / makelaarschap

De schoolbesturen van provincie Oost-Vlaanderen en Limburg
De scholen binnen het leersteunnetwerk (gewoon onderwijs/ buitengewoon onderwijs)
De betrokken CLB's

Wetenschappelijke onderbouwing

- Referentiekader leersteun: departement onderwijs
- Sinek, S., Mead, D. & Docker, P. (2018). *Vind je waarom, een praktische gids voor het ontdekken van je hogere doel*. Business Contact.

Referentiekader kwaliteitsvolle ondersteuning

HET LEERSTEUNNETWERK VOERT EEN BELEID, REKENING HOUDEND MET ZIJN CONTEXT- EN INPUTKENMERKEN.

Het leersteunnetwerk ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend en doelgericht beleid.

Het leersteunnetwerk geeft zijn organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.

Het leersteunnetwerk ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor beginnende ondersteuners.

KWALITEITSVOLLE ONDERSTEUNING KOMT TOT STAND VANUIT EEN GEDRAGEN VISIE OP ONDERSTEUNING ALS HEFBOOM OP VOOR INCLUSIE.

Het leersteunnetwerk heeft een visie op ondersteuning.

HET LEERSTEUNNETWERK GEEFT DE ONDERSTEUNING INHOUD EN VORM OP BASIS VAN SAMENWERKING.

De samenwerking is verbindend en constructief dankzij de betrokkenheid en inspraak van alle partners en de gedeelde verantwoordelijkheid.

HET LEERSTEUNNETWERK ONDERZOEKT EN ONTWIKKELT OP SYSTEMATISCHE WIJZE ZIJN ONDERSTEUNINGSKWALITEIT.

Het leersteunnetwerk ontwikkelt zijn kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de ondersteuningspraktijk.

OD 1.6: Vervolgschoolcoaches ondersteunen bij hun opdracht van expertise-overdracht en -opbouw en bij het begeleiden, ondersteunen en opvolgen van ex-OKAN-leerlingen in de vervolgschool - SO

Aanpak en tijdsplan

2022-2025

2 themadagen per schooljaar waarbij we bijzondere aandacht hebben voor een specifiek onderdeel van hun opdracht nl. expertise-overdracht en vooral expertise-opbouw binnen het schoolteam van de vervolgschool. Concreet versterken we (het sjabloon van) de samenwerkingsafspraken, verkennen we de piste van een gezamenlijk initiatief van

vervolgschoolcoaches naar leraren in vervolgscholen toe en staan we stil bij de effecten van hun ondersteuning in de vervolgscholen i.f.v. kwaliteitsontwikkeling.

Daarnaast hebben we ook oog voor het tweede luik van de opdracht van de vervolgschoolcoach nl. ondersteuning, opvolging en begeleiding van ex-OKAN-leerlingen.

Beoogd bereik - doelgroep

vervolgschoolcoaches en OKAN-coördinatoren binnen het provinciaal onderwijs (scholen met OKAN-aanbod)
In 2023-2024 zal de groep van vervolgschoolcoaches uitbreiden met de scholen die recent met een OKAN-aanbod gestart zijn.

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

de OKAN-scholen beschikken over een aangepast sjabloon samenwerkingsafspraken en over een plan van aanpak m.b.t. het in kaart brengen van de effectiviteit (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de vervolgschoolcoaches:

Ondersteuners hebben zicht op hoe de tweede pijler van de vervolgschoolcoaching optimaal verder kan uitgebouwd worden (*vervolgschoolcoaches hebben nieuwe inzichten opgedaan*, instrument EDBI, module 1, 1.1).

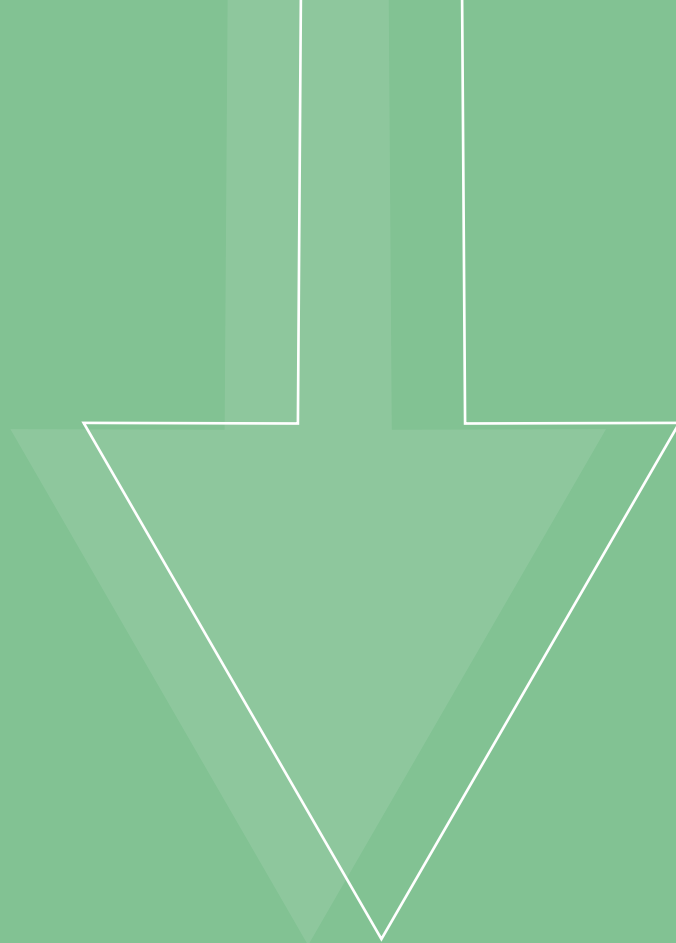
Samenwerking / makelaarschap

SG PSOL: experte GOK & OKAN
Onderwijscentrum Gent
Provincie Vlaams-Brabant, dienst Vlaams karakter

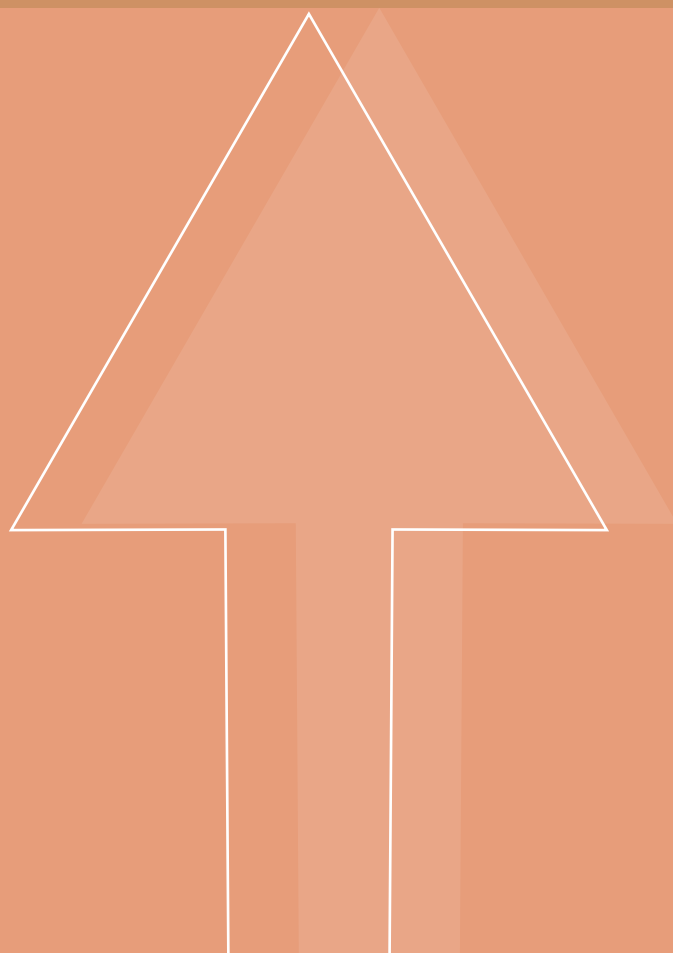
Wetenschappelijke onderbouwing

- Onderwijsinspectie (2017). *rapport vervolgschoolcoaching fase 1*
- Onderwijsinspectie (2018). *rapport vervolgschoolcoaching fase 2*
- Onderwijsinspectie (2019). *rapport vervolgschoolcoaching fase 3*
- <https://www.onderwijsinspectie.be/nl/andere-opdrachten/onderzoeken/evaluatie-vervolgschoolcoaching>

PIJLER 2: EFFECTIEF LEESONDERWIJS BEVORDEREN

decretale opdracht 1, 2 & 4

Lezen dat smaakt!

IK

vind lezen tof
wil leren lezen
weet wat ik lees
lees, dus ik leer

3.1.3 PIJLER 2: EFFECTIEF LEESONDERWIJS BEVORDEREN

personele middelen: 0,95 FT

PNA B+ (wiskunde): 0,9 FT

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 2 - noden van scholen/centra

Naar aanleiding van teleurstellende resultaten van nationaal (peilingen) en internationaal onderzoek voor Vlaanderen heeft de begeleidingsdienst van POV zich geëngageerd in een actieplan Nederlands/lezen. De overheid heeft effectieve didactiek als één van de beleidsprioriteiten geselecteerd. De PBD van POV zal deze middelen dan ook inzetten voor effectieve leesdidactiek in het provinciaal onderwijs.

Dankzij het prioritaire nascholingsproject LeesWijs, in samenwerking met UGent, Iedereen Leest en de bibliotheken van Evergem en Hasselt, hebben we een professionaliseringstraject rond leesbeleid, -motivatie en -didactiek kunnen uittekenen én uitrollen. Dit nascholingsproject liep in augustus 2022 ten einde en wordt nu verankerd in de werking van de begeleidingsdienst.

OD 2.1: Schoolteams ondersteunen om een schooleigen, effectief leesbeleid te implementeren en de schoolorganisatie erop af te stemmen i.f.v. het verhogen van de leesvaardigheid en leesmotivatie van leerlingen - (Bu)SO en BuBao

Aanpak en tijdsplan

2022-2023:

Ons doel is om de leesbeleidsplannen opgesteld tijdens het project LeesWijs te monitoren, te evalueren en bij te sturen waar nodig. In de scholen die vorig schooljaar pas opgestart zijn zal er verder werk gemaakt worden van het vormen van een visie, de opmaak van de actieplannen (visie/beleid, didactiek, omgeving, netwerk en monitoring). Opvallend is dat veel aandacht gaat naar een krachtige leesomgeving in de school en in de klas en naar het gevarieerd boekenaanbod dat aansluit bij de interesses van de leerlingen.

In het BuBao heeft elke school een plan van aanpak klaar om de LIST-principes, zoals beschreven in de Leeswijzer, in het huidig schooljaar in de praktijk uit te rollen. Dit impliceert een aantal organisatorische ingrepen die ook van dichtbij opgevolgd zullen worden. Daarnaast blijft de professionalisering van het lerarenteam i.f.v. die uitrol cruciaal (met name leraren ondersteunen in het geven van leeslessen volgens een aantal LIST-principes). Net zoals bij SO blijft de verdere ontwikkeling en opvolging van de leesbeleidsplannen een constante. We bewaken daarbij samen de realisatie van de leesvisie.

We brengen de scholen samen om ervaringen en expertise uit te wisselen rond specifieke leestopics. In het bijzonder zetten we in het BuBao in op de uitwisseling over de praktische uitrol van de LIST-principes.

2023-2024:

Binnen de scholen SO proberen we breder te gaan, we betrekken ook leerkrachten van de tweede en/of derde graad bij het maken van het leesbeleid. We zetten verder in op professionalisering en kennisdeling rond lezen op school. Andere scholen starten dit schooljaar eveneens een traject lezen op: 'van droom over visie naar actie' (verbreden). Voor BuBao: we onderzoeken de mogelijkheden tot uitbreiding van de LIST-principes in het aanvankelijk lezen én in type 2.

2024-2025:

Ook dit derde jaar starten we nieuwe trajecten op in andere scholen: 'van droom over visie naar actie' (verbreden). Voor BuBao: we gaan voor een volledige uitrol van de LIST-principes voor alle scholen, zowel aanvankelijk als voortgezet lezen, zowel type basisaanbod, type 9 en type 2. We onderzoeken de mogelijkheden van Diep Lezen binnen BuBao en bekijken of er ook opportuniteiten zijn binnen SO eerste graad om met de LIST-principes aan de slag te gaan. Monitoring van de leesbeleidsplannen en continue professionalisering van het lerarenteam vormt over de jaren heen de rode draad. We gaan hiervoor regelmatig de dialoog met de teams aan en spelen zo goed als mogelijk in op de noden die zich stellen.

Beoogd bereik - doelgroep

SO:

2022-2023: 20% van de scholen (SO eerste graad)

2023-2024: 40% van alle scholen- extra 20% bij de 20% van 22-23

2024-2025: 60% van alle scholen- extra 20% bij de 40% van 23-24

(Bu)SO: leraren Nederlands en PAV eerste graad

BuBao: alle scholen zitten van bij de start mee in het bad (100%). Vanaf 23-24 bekijken we de mogelijkheden om het leesverhaal uit te breiden naar het aanvankelijk lezen en type 2.

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

visie en schoolorganisatie/prioriteiten m.b.t. lezen zijn geëxpliciteerd. We maken dit zichtbaar door een visualisatie van de visie en het uitschrijven van een actieplan (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

de kernteams hebben inzicht in de bouwstenen van een kwaliteitsvol en effectief leesbeleid (*leerlingenbegeleiders hebben nieuwe inzichten opgedaan*, instrument EDBI, module 1, 1.1)

Samenwerking / makelaarschap

iedereenleest.

Onderzoeksgroep taal, leren & innoveren o.l.v. Hilde Van Keer: onderzoek rond de professionaliseringstrajecten m.b.t. lezen.

Iedereen Leest: expertise m.b.t leesaanbod en krachtige leesomgeving.

Bibliotheken

POA: duo-begeleidingen binnen de provincie Antwerpen.

GO! en OVSG: uitwisseling over methodiek LIST

Wetenschappelijke onderbouwing

- Gobyn, S., Merchie, E., de Bruyne, E., de Smedt, F., Schiepers, M., Vanbuel, M., Verstedden, P., Van, K., Pol, B., Hilde, G., & Keer, V. (n.d.). *Sleutels voor effectief begripend lezen inspiratie voor een eigentijdse didactiek in het basisonderwijs*.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*. American Psychologist, 55(1), 68–78.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>

- Chambers, A. (2012). *Leespraak*. NBD Biblion.
- Hogeschool Utrecht, Houtveen, A. A. M., Brokamp, S. K., & Kunst, J. J. (2019). *Doelgericht werken aan opbrengsten* (herziene versie). <https://www.hu.nl/onderzoek/publicaties/doelgericht-werken-aan-op-brengsten-herziene-versie>
- Hogeschool Utrecht, Houtveen, A. A. M., Brokamp, S. K., & Smits, A. E. H. (2012). *Lezen, lezen, lezen!* Hogeschool Utrecht. https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_hu:oai:surfsharekit.nl:2fc58d53-3dbb-4de0-ab2b-6dd1cc5bb109
- Hebbrecht, J., Vansteelandt, I. *De leesscan*. <https://leesscan.be/>

OD 2.2: Leraren Nederlands en PAV verder professionaliseren in effectieve leesdidactiek - (Bu)SO en BuBao

Aanpak en tijdsplan

Basistraject SO:

Online webinar en kennisclips rond effectieve didactiek en leesmotivatie

Modeltraject SO:

Gemodelde voorbeeldles in de klas (een les waar de begeleider een les geeft die gebaseerd op principes van effectieve leesdidactiek aan leerlingen in de school)

Workshop: samen een leesles ontwerpen

Lesobservaties in de klas

Reflectiegesprekken over de lesobservaties

Uitbreidingstraject SO: lesson study

Traject BuBao:

Met elke directeur werd in duo met een POV-begeleider reeds een leesles gegeven (volgens de LIST-principes, inclusief een mini-les). Deze lessen werden gefilmd, fragmenten werden getoond tijdens de personeelsvergaderingen/studiedagen en zullen ook opgenomen worden in de databank van leeslessen die verder vorm zal krijgen. We willen namelijk het materiaal dat we ontwikkelen zoveel mogelijk borgen en aanbieden aan/delen met de vier scholen. De databank zal zowel uit beeldmateriaal als uit lesvoorbereidingen bestaan. We ondersteunen de teams waar nodig a.h.v. workshops, duo-teaching en zetten ook in op klasbezoeken.

Beoogd bereik - doelgroep

SO:

2022-2023: 20% van de scholen (SO eerste graad) doorlopen het volledige didactische traject

2023-2024: 40% van alle scholen (BuSO en SO eerste graad)- extra 20% bij de 20% van 22-23

2024-2025: 60% van alle scholen (BuSO en SO eerste graad)- extra 20% bij de 40% van 23-24

(Bu)SO: leraren Nederlands en PAV eerste graad

BuBao: 100% van de provinciale scholen buitengewoon basisonderwijs

doelgroep binnen elke school: een leesteam met leidinggevende, paramedici en leraren

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

in de school worden de leraren aangemoedigd om de nieuwe inzichten m.b.t. effectief leesonderwijs toe te passen in de praktijk (*de schoolleider en collega's moedigen leraren aan om met de nieuwe inzichten aan de slag te gaan*, instrument EDBI, module 2)

Op niveau van de personeelsleden:

bewustwording dat er een effectieve leesdidactiek bestaat, weten wat effectieve leesdidactiek inhoudt en aanpassen van gedrag aan de inzichten rond effectieve leesdidactiek - leraren implementeren principes LIST (BuBao) of diep lezen (SO) (*leraren hebben nieuwe inzichten opgedaan en vaardigheden ontwikkeld, zij passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.1 en 1.2)

Samenwerking / makelaarschap

iedereenleest.

UGent, onderzoeksgroep taal, leren & innoveren o.l.v. Hilde Van Keer: onderzoek rond de professionaliseringstrajecten m.b.t. lezen.

Iedereen Leest: expertise m.b.t. leesaanbod en krachtige leesomgeving.

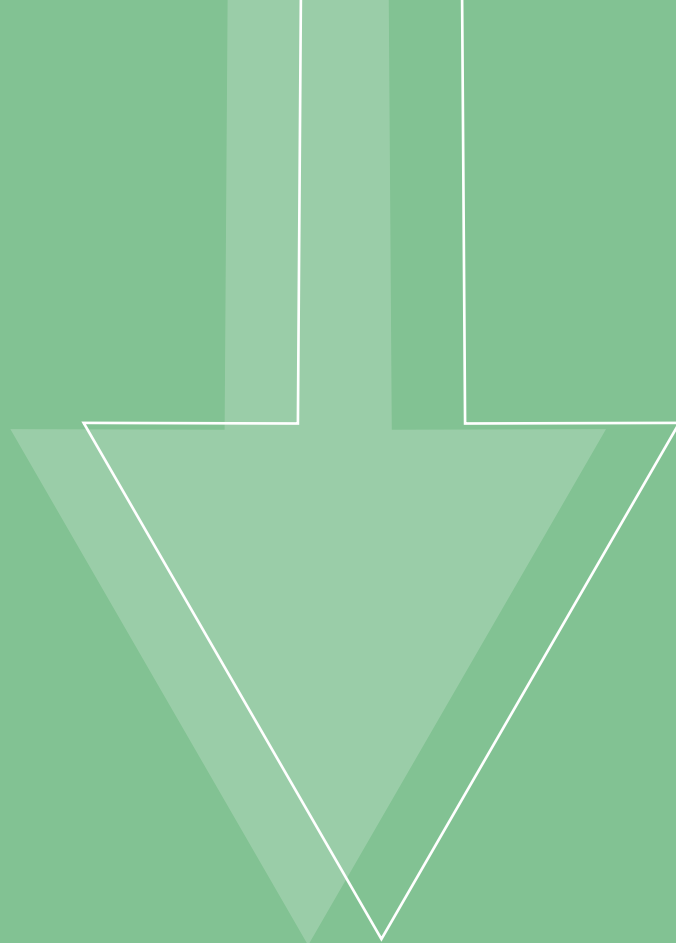
Bibliotheken

POA: duo-begeleidingen binnen de provincie Antwerpen.

Wetenschappelijke onderbouwing

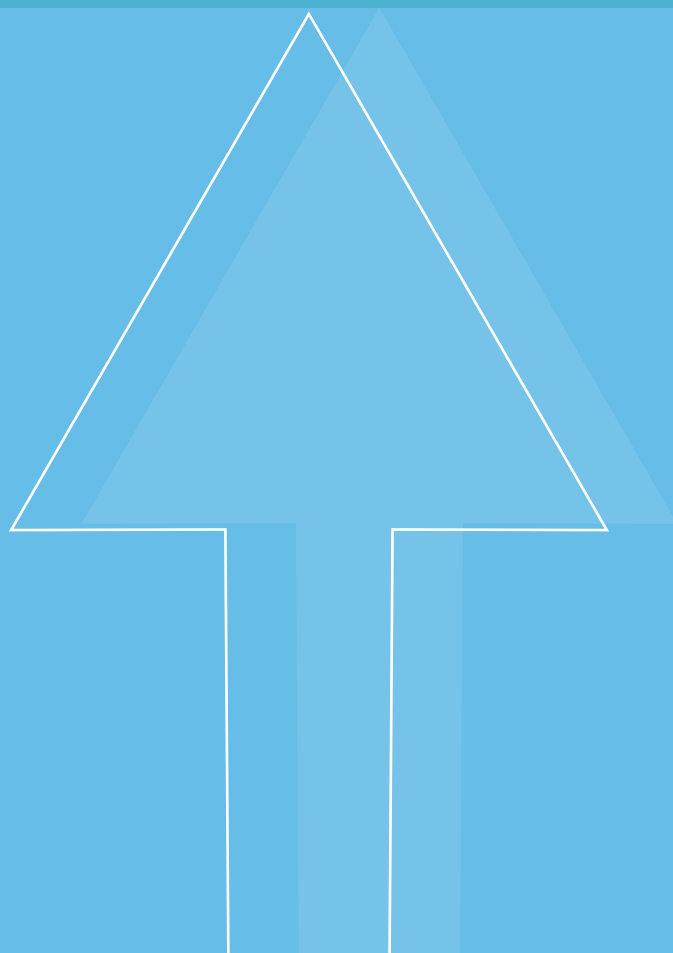
- Fisher, D., & Frey, N. (2013). *Gradual Release of Responsibility Instructional Framework*. IRA E-Sentials, 1–8. <https://doi.org/10.1598/e-ssentials.8037>
- Gobyn, S., Merchie, E., de Bruyne, E., de Smedt, F., Schiepers, M., Vanbuel, M., Verstedden, P., Van, K., Pol, B., Hilde, G., & Keer, V. (n.d.). *Sleutels voor effectief begrijpend lezen inspiratie voor een eigentijdse didactiek in het basisonderwijs*.
- Merchie, E., Tuytens, M., Devos, G., & Vanderlinde, R. (2018). *Evaluating teachers' professional development initiatives: towards an extended evaluative framework*. In Research Papers in Education (Vol. 33, Issue 2, pp. 143–168). Routledge. <https://doi.org/10.1080/02671522.2016.1271003>
- Chambers, A. (2012). *Leespraat*. NBD Biblion.
- Hogeschool Utrecht, Houtveen, A. A. M., Brokamp, S. K., & Kunst, J. J. (2019). *Doelgericht werken aan opbrengsten (herziene versie)*. <https://www.hu.nl/onderzoek/publicaties/doelgericht-werken-aan-op-brengsten-herziene-versie>

- ☒ R3 De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leerwinst.
- ☒ R4 De school stimuleert de studievoortgang van elke lerende.
- ☒ D4 Het schoolteam expliciteert de doelen en de beoordelingscriteria.
- ☒ V3 De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.
- ☒ V4 Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.
- ☒ O3 Het schoolteam stuurt het onderwijsleerproces bij op basis van de feedback- en evaluatiegegevens.
- ☒ BL9 De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifiek aandacht voor beginnende leraren.

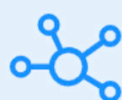
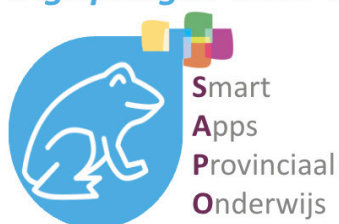

PIJLER 3: ONDERSTEUNEN VAN DE CURRICULUMREALISATIE

decretale opdracht 1, 2 & 3

Digispringen doen we samen!

Doelenverdeler

1A | Basisvorming

A aanbieden

AE aanbieden / evalueren

AEE aanbieden / evalueren / eindverantwoordelijke

			1A_V_BV_NATUURWETENSCHAPPEN	1A_V_BV_AARDRIJKSKUNDE	1A_V_BV_ENGELS	1A_V_BV_GESCHIEDENIS	1A_V_BV_ECONOMIE	1A_V_BV_NEDERLANDS	1A_V_BV_LEER-LEEF-LEERCOACHING	1A_V_BV_WISKUNDE OP MAAT
13.01	i	De leerlingen beoordelen zowel het belang van een opdracht voor zichzelf als lerende als de relatie tussen de eigen en de vereiste competenties voor de uitvoering van de opdracht.							AEE	
13.02	i	De leerlingen reflecteren aan de hand van richtvragen over de impact van de eigen en andermans leeropvattingen en -strategieën op de uitvoering van een opdracht.							AEE	
13.03	i	De leerlingen hanteren een geschikte zoekstrategie uit een aantal aangereikte bij het selecteren van digitale en niet-digitale bronnen en informatie om een aangereikte informatievraag te beantwoorden.		AEE						
13.04	i	De leerlingen gebruiken verklarende en oriënterende overzichten om informatie in een digitale en niet-digitale bron terug te vinden.		AEE						

3.1.4 PIJLER 3: ONDERSTEUNEN VAN DE CURRICULUMREALISATIE

personele middelen: 5,925 FT

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 3 - noden van scholen/centra

Tijdens 'De Afspraak' gaven kernteams van 57% van de provinciale scholen en centra - over de onderwijsniveaus heen - aan dat curriculum hun topprioriteit is. Ook wij, als begeleidingsdienst, hebben in onze visie op begeleiden bewust de focus op inhoud, op curriculum geëxpliciteerd. Volgens onderzoek (Darling-Hammond, 2017) is dit de link met de context van de klaspraktijk en aldus één van de kenmerken van effectieve professionele ontwikkeling van leraren(teams). Wat het secundair onderwijs betreft, zal bijzonder veel tijd, middelen en aandacht gaan naar de (specifieke) eindtermen, in co-creatie met de provinciale scholen en centra. Het is cruciaal dat op 1 september 2023 leraren - over de graden heen - aan de slag kunnen met herwerkte (specifieke) eindtermen waarbij het materiaal dat door hen de laatste jaren reeds ontwikkeld is, maximaal gewaardeerd wordt.

De duale leerweg, OKAN-aanbod voor Oekraïne en CLIL: net die andere leerweg, net die andere aanpak, net dat extra aanbod zorgen ervoor dat meer leerlingen - met succes - leren.

OD 3.1: Schoolteams en beleid ondersteunen bij de realisatie van onderwijsdoelen - SO en BuSO OV4

Aanpak en tijdsplan

2022-2023:

Dit schooljaar worden de onderwijsdoelen in de tweede en derde graad aangepast. We voorzien maximale afstemming met de provinciale scholen, een stuurgroep van leidinggevend en komt frequent samen. Om een leerlijn over de graden heen te waarborgen, worden ook de eindtermen van de eerste graad meegenomen. Directies en leraren zitten aan het stuur van de nieuwe leerplannen. Beleidsteams worden ondersteund bij het vormgeven van de lessentabellen voor de tweede en derde graad. Via de doelenverdeler (SAPO) bieden we ook op vlak van schoolorganisatie ondersteuning bij de implementatie van de vernieuwde onderwijsdoelen. Uiteraard blijven we ook de vakgroepen begeleiden bij de realisatie van het huidige curriculum.

2023-2024:

De derde graad start ook de modernisering op, mét vernieuwde onderwijsdoelen. We ondersteunen schoolteams verder op maat a.d.h.v. de doelenverdeler (SAPO): elke leraar zijn of haar doelenpakket. Voor de tweede graad herbekijken we samen met de school op basis van de herwerkte leerplandoelen: wat in jaar 3, wat in jaar 4, kortom een 'kwaliteitslus'. Op inhoudelijk vlak gaan we in professionele dialoog met (teams van) leraren over het aangepaste curriculum. In de eerste graad wordt het curriculum verder bijgestuurd waar nodig op basis van de ontwikkelde leerplandoelen in de tweede en derde graad.

2024- 2025:

De leraren van tweede jaar van de derde graad (jaar 6) gaan aan de slag met nieuwe onderwijsdoelen. Ook met hen gaan we in professionele dialoog over het curriculum. De scholen verfijnen hun doelenpakketten: wat in jaar 5, wat in jaar 6. Voor de eerste graad herbekijken we samen met de school op basis van de herwerkte leerplandoelen: wat in jaar 1, wat in jaar 2, kortom een 'kwaliteitslus'.

Beoogd bereik - doelgroep

Alle provinciale secundaire scholen, inclusief BuSO OV4 en KW IBIS (100%) - gedifferentieerde begeleiding volgens de ondersteuningsnoden.

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

de school als curriculumbouwer: een schooleigen verkaveling van de onderwijsdoelen per finaliteit, per graad (ev. per leerjaar) via vakken, projecten of (leerlingen)gesprekken (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

Elke leraar heeft een (digitaal) doelenpakket waarvoor hij of zij (gedeeld) verantwoordelijk is om te realiseren bij een zo groot mogelijk groep leerlingen. Leraren hebben zicht op de inhoud van het (aangepaste) curriculum (handelingswerkwoord, kennis en beheersingsniveau) (*Ik heb mijn kennis verbreed of verdiept tijdens deze begeleiding*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2; *ik maakte kennis met actuele ontwikkelingen binnen onderwijs*, instrument EDBI, module 3 en *leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Samenwerking / makelaarschap

De PBD van POV gaat voor actieve partnerschappen waarbij de expertise van elke partner complementair is. Om leraren te professionaliseren in de vernieuwde onderwijsdoelen slaan we als PBD POV de handen in elkaar met lectoren hogescholen en lerarenopleidingen, met beroepsverenigingen leraren, met expert-leraren uit secundaire scholen, met experten uit ontwikkelcommissies. In duo-begeleiding organiseren we webinars of professionele leergemeenschappen (PLG's) voor leraren per sleutelcompetentie of vak. De webinars worden opgenomen en kunnen steeds (her)bekeken worden.

Sectoren en RTC : vormingsprogramma voor praktijkleraren

Onderwijsinspectie: klankbordgroep 1e graad en niveaugebonden overleg

Wetenschappelijke onderbouwing

- Darling-Hammond, L., Hyley, M.E. & Gardner, M., with assistance from Danny Espinoza (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Learning Policy Institute.
- *Ontwerp van decreet betreffende de onderwijsdoelen voor de eerste graad van het secundair onderwijs* - Memorie van Toelichting. 2018.
- *Ontwerp van decreet betreffende de onderwijsdoelen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs en diverse andere verwante maatregelen* - Memorie van Toelichting. 2020.

Aanpak en tijdsplan

2022-2025

STEM-kader toelichten aan beleidsteam (masterclass)

professionele dialoog met leraren die betrokken zijn bij de realisatie van de leerplandoelen STEM over het STEM-kader met bijzondere aandacht voor de STEM-concepten: per graad en per finaliteit, online of fysiek ; we verwijzen hierbij naar de POV STEM-website

aan de slag op maat van de school met één STEM-project op basis van de STEM-kijkwijzer per graad en per finaliteit het team gaat zelfstandig aan de slag met de STEM-kijkwijzer: bestaande projecten bijsturen, nieuwe STEM-projecten ontwikkelen; de begeleidingsdienst fungeert als helpdesk

Beoogd bereik - doelgroep

STEM-team in de school:

leraren wiskunde, wetenschappen en techniek in de eerste graad

leraren wiskunde, fysica/chemie/biologie, PAV en specifieke vorming in de tweede en derde graad

project sociale robot i.s.m. UGent- ook leraren informatica

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

in de school worden de leraren aangemoedigd om de nieuwe inzichten m.b.t. STEM-onderwijs toe te passen in de praktijk (*de schoolleider en collega's moedigen leraren aan om met de nieuwe inzichten aan de slag te gaan*, instrument EDBI, module 2)

Op niveau van de personeelsleden:

inzicht hebben in het STEM-kader en -didactiek, weten wat de STEM-eindtermen inhouden en een STEM-project uitwerken (*leraren hebben nieuwe inzichten opgedaan en vaardigheden ontwikkeld, zij passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.1 en 1.2)

Samenwerking / makelaarschap

I-STEM: ontwikkeling STEM-projecten

Vlaamse
overheid

Onderwijsinspectie: klankbordgroep 1e graad

UNIVERSITEIT
GENT

UGent: project sociale robot (zie ook OD 5.1)

Wetenschappelijke onderbouwing

- <https://povsites.be/stem/>
- <https://www.stematschool.be/nl/onderzoek>

OD 3.3 Centra voor volwassenenonderwijs ondersteunen bij de realisatie van de basiscompetenties - VO

Aanpak en tijdsplan

Netoverschrijdend worden lerende netwerken en/of inspiratiedagen georganiseerd voor NT2, AAV, talen, praktijkopleidingen en geletterdheid. Innovaties (organisatorisch of inhoudelijk) en praktijkvoorbeelden worden op deze manier binnen het volwassenenonderwijs gedeeld. Bestaande lerende netwerken zullen ook als klankbordgroep dienen binnen Edusprong-projecten.

Beoogd bereik - doelgroep

coördinatoren en leraren van betrokken opleidingen

Beoogde impact

Op niveau van de coördinatoren en leraren:

coördinatoren en leraren hebben meer inzicht (*Ik heb mijn kennis verbreed of verdiept tijdens deze begeleiding; ik maakte kennis met actuele ontwikkelingen binnen onderwijs*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2 en module 3)

Samenwerking / makelaarschap

Netoverschrijdend wordt een aanbod voorzien: per projectgroep ontwikkelen de PBD's samen een jaaractieplan. Voor de NT2 opleiding sector 2, vospa en verkoopstalent is er een samenwerking met VDAB.

Wetenschappelijke onderbouwing

- <https://sites.google.com/pov.be/vlg/> - vakdidactische leergemeenschappen

OD 3.4: Trajectbegeleiders/leraren duaal en beleid binnen de scholen en centra ondersteunen bij het implementeren van de duale leerweg - SO/VO

Aanpak en tijdsplan

2022-2023:

- een snel bereikbare helpdesk duaal aanbieden
- professionele dialoog met team duaal (leraren/trajectbegeleiders én beleid) i.f.v. kwaliteitsontwikkeling
- een basisopleiding voor startende trajectbegeleiders duaal organiseren
- een ontmoetingsdag trajectbegeleiders duaal (praktijkleraren) organiseren i.f.v. netwerking en expertisedeling
- in co-creatie een visie rond leerlingenevaluatie, begeleiding van de lerende en het voeren van competentiegesprekken op de werkplek uitwerken

2023-2024:

- helpdesk en professionele dialoog: idem
- een gesprekskader rond het begeleiden en voeren van opstart- en competentiegesprekken gebaseerd op de visie ontwikkelen
- een training coachende vaardigheden aanbieden voor trajectbegeleiders duaal leren/ praktijkleerkrachten
- scholen ondersteuning bieden bij een goede leerloopbaanbegeleiding waar de screening en oriëntering al dan niet naar duale trajecten deel van uitmaakt. Dit als zinvolle onderbouwing van het verplichte advies arbeidsrijp- en arbeidsbereidheid

2024- 2025:

- helpdesk en professionele dialoog: idem
- netwerken ondersteunen van leraren/trajectbegeleiders van eenzelfde opleiding duaal om samen te werken rond het opleidingsplan, materiaal te ontwikkelen en ervaringen uit te wisselen, al dan niet vanuit de sector
- afstemming tussen PAV en de beroepsgerichte vorming te versterken

Beoogd bereik - doelgroep

De doelgroep op het niveau van de lerende instelling bestaat uit de directie, de TA(C)'s en het team rond duaal leren. Op het niveau van de personeelsleden zal de doelgroep bestaan uit trajectbegeleiders/leraren duaal en PAV-leraren.

Professionele dialoog met team duaal in 75% van de scholen die de duale leerweg aanbieden

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

het duale traject vormgeven volgens de kwaliteitsvoorwaarden van de onderwijsinspectie, met de nodige aandacht voor een goede screening, een optimale afstemming tussen de school en de werkplek, voor leerlingenevaluatie en voor feedback (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de trajectbegeleiders/praktijkleraren:

trajectbegeleiders begeleiden hun leerlingen op een coachende manier met het oog op het versterken van het eigenaarschap van de leerling m.b.t. zijn eigen leerproces (*leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Samenwerking / makelaarschap

De PBD van POV zet in op samenwerking met sectoren om zo de brug te vormen tussen school en sector.

Sectoren:

- bieden aan duale leerlingen opleidingen aan rond items die noch op de werkplek noch in de school kunnen gerealiseerd worden;
- bieden ondersteuning aan (startende) scholen duaal aan;
- hebben vaak een professionaliseringsaanbod voor leraren / trajectbegeleiders duaal (en niet-duaal).

in samenwerking met POA: het netwerk CPT duaal met de 3 Antwerpse scholen faciliteren

Wetenschappelijke onderbouwing

- Nouwen, W., Struyf, A. en Clycq, N. (2019). *'Duaal Leren op Proef : evaluatiestudie van de proeftuinen "Schoolbank op de werkplek" : eindrapport.'*
- Onderwijsinspectie & Team Toezicht Agentschap voor ondernemersvorming (2019). *Kwaliteitstoezicht op de leerweg duaal leren: rapport over de proefdoorlichtingen.*
- Lembrechts, L. en Soderman, A. K. (2021). *Metastudie duaal leren in Vlaanderen, focus op de onderneming en de werkplek.* Departement Werk en Sociale Economie.
- De Cort, W., Verhaest, D. en De Witte, K. (2021). *Wie kiest voor duaal leren? Een analyse van de instroom in duaal leren en beleidsaanbevelingen aan de hand van gedragsinzichten.* (Onderzoeksrapport in het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma). Brussel: Departement Werk & Sociale Economie.

OD 3.5: Ondersteunen bij de schoolorganisatie en het professionaliseren van leraren bij de opstart van een nieuw OKAN-aanbod Oekraïne - SO

Aanpak en tijdsplan

2022-2023: 2 experten met expertise in het begeleiden en onderwijzen van OKAN-leerlingen ondersteunen vanuit hun school, waar zij werkzaam blijven, 1 dag/week scholen en leraren die OKAN-klassen opstarten.

Hun ondersteuning is voornamelijk pedagogisch-didactisch. Zo hebben zij een starterskit ontworpen voor startende leraren OKAN: een checklist waarop je kan doorklikken naar bruikbaar, hands-on materiaal. Ze stellen ook lesmateriaal ter beschikking van de leraren, alsook informatie m.b.t. evaluatie en rapportering van resultaten naar leerlingen en ouders.

De experten samen met een collega begeleider van de begeleidingsdienst brengen de opstartende scholen ook samen i.f.v. expertise- en ervaringsuitwisseling. De noden van de OKAN-leraren worden hiervoor in kaart gebracht.

Beoogd bereik - doelgroep

4 scholen die OKAN opstarten naar aanleiding van de Oekraïne crisis

Beoogde impact

Op niveau van de leidinggevende:

i.f.v. onderwijskundig leiderschap ondersteunt de directie de leraren bij de opstart en organisatie van het OKAN-aanbod (*ze worden aangemoedigd door de schoolleider om met de nieuwe inzichten aan de slag te gaan*, instrument EDBI, module 2)

Op niveau van de OKAN-leraren:

leraren kunnen gerustgesteld en beschikkend over het nodige (les)materiaal hun OKAN-leerlingen verwelkomen en hun lessen opstarten (*het aangereikte materiaal is bruikbaar voor hun praktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2)

Samenwerking / makelaarschap

**Provincie
Antwerpen**

Ook het schoolbestuur van de provincie Antwerpen investeert in de ondersteuning van de scholen die deze sociale en maatschappelijke uitdaging aangaan.

Wetenschappelijke onderbouwing

- Pulinx, R., Kemper, R., Verswijvel, K., De Bruyne, L., Vanthournout, G., Baeten, M., & Keygnaert, I. (2017). *Cartografie en analyse van het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers en OKAN-leerlingen. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers en OKAN-leerlingen in kaart brengen en kritisch analyseren*. Gent/Leuven/Antwerpen: UGent, KU Leuven, UA.
- De Clerck, H. M., Piquera, E., De Bruyne, L., Philips, I., & I. Truyts (2014). *Actie-onderzoek 16- tot 18-jarige nieuwkomers uit derdelanden. Geïntegreerd eindrapport*. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.
- Gysen, S., G. Ramaut & M. Sterckx (2003). Tasan. *Taalvaardigheidstoets Aanvang Secundair onderwijs Anderstalige Nieuwkomers*. Leuven: Steunpunt NT2 (K.U.Leuven).
- Vandecandelaere, M. (2020). *Flexibele Leerwegen voor meertalige nieuwkomers in het BaO en SO*. Lannoo.
- www.lowan.nl (Startpakket NT2 voor Oekraïners)
- www.cteno.be (boeken Klaar Af! Taalkit1 en2)

OD 3.6: Een CLIL-cursus aanbieden voor startende én gevorderde leraren CLIL - SO

Aanpak en tijdsplan

2022-2023:

Een opleiding bestaande uit 6 modules voor startende leraren CLIL te kiezen uit locatie Drongen, Brugge of Antwerpen. Volgende aspecten komen aan bod:

- de CLIL-aanpak: wat is dat? hoe werkt dat? waar moet ik op letten?
- aspecten van een CLIL-les
- activerende werkvormen in CLIL, inclusief ICT tools
- CLIL-materiaal ontwerpen en aanpassen
- evalueren in CLIL

Een tweedaagse CLIL voor gevorderden waarbij verdiepend gewerkt wordt rond

- de leerkrachtige omgeving
- het ontwikkelen van CLIL-proof materiaal
- het ontwerpen van een CLIL-proof les
- de talige output van leerlingen
- educatieve technologie

Beoogd bereik - doelgroep

Aangezien er voor ervaren leraren CLIL weinig aanbod én veel vraag is, organiseert de begeleidingsdienst POV een masterclass.

Beoogde impact

Op niveau van de CLIL-leraren:

leraren experimenteren met en proberen het geleerde uit in hun lessen (*leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Samenwerking / makelaarschap

Keynotesprekers: experts in CLIL of effectieve didactiek.

Wetenschappelijke onderbouwing

- Martens, L. & Van de Craen, P. (2017). *Klaar voor CLIL; het CLIL-handboek voor Vlaanderen en Nederland*. Acco.
- Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019). *Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek*. Ten Brink Uitgevers.
- Do Coyle D., Hood P. & Marsh D. (2010). *CLIL*: Cambridge University Press.
- Dale L. & Tanner R. (2012). *CLIL activities*, Klett Ernst /Schulbuch.
- Slooter, M. (2018). *De 6 rollen van de leraar*. Pica.
- Schelfhout, W., Tanghe, E., Meeus, W. (2021). *Lesgeven is de MACS, werkvormen voor activerend hybride onderwijs*. Gompel & Svacina.

OD 3.7: Het versterken van het handelen van de teamleden binnen de school in het kwaliteitsvol doorlopen van de cyclus van handelingsplanning - BuSO en BuBao

Aanpak en tijdsplan

Deze professionele leergemeenschappen (PLG) komen 4x/schooljaar samen om de onderwijsleerpraktijk, met name het handelingsplanmatig nastreven van de onderwijsdoelen te versterken.

Het bepalen van de specifieke onderwijs- en opvoedingsbehoeften, de selectie van de doelen op maat, het leer- en ontwikkelingsgericht aanbod en de volledige evaluatiefase blijven uitdagingen voor het buitengewoon basisonderwijs. In het buitengewoon secundair onderwijs vormen de selectie van de doelen op maat, de pedagogisch-didactische planning en de evaluatiefase vaak een werkpunt.

In het buitengewoon basisonderwijs zullen er leerlijnen ontwikkeld worden om de handelingsplanmatige aanpak in bepaalde leergebieden te versterken (ICT, leren leren, sociaal-emotionele ontwikkeling, ...).

Voor de provinciale BuSO-scholen wordt het handelingsplanmatig werken aangestuurd door een digitaal systeem. De pedagogisch-didactische planning vormt een uitdaging. Ook vragen zij verdere ondersteuning bij het realiseren van de eindtermen (inclusief BG) in OV4.

Ook ouderbetrokkenheid binnen het handelingsplanmatig werken zal binnen de PLG aan bod komen.

Beoogd bereik - doelgroep

2 professionele leergemeenschappen:

BuBao

BuSO

Een mix van leidinggevend, orthopedagogen, psychologen en leraren van de verschillende scholen neemt actief deel aan de PLG.

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

een visie op aanvangsbegeleiding die vertrekt van de startende leraren als ontwikkelende professionals, als troef en frisse wind (recht uit de lerarenopleiding), als actoren die expertise toevoegen aan het team (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

Leraren hebben een duidelijk inzicht in de fases van de handelingsplanning en kunnen handelingsplanning binnen de klaspraktijk toepassen (*leraren hebben nieuwe inzichten opgedaan*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2; *leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

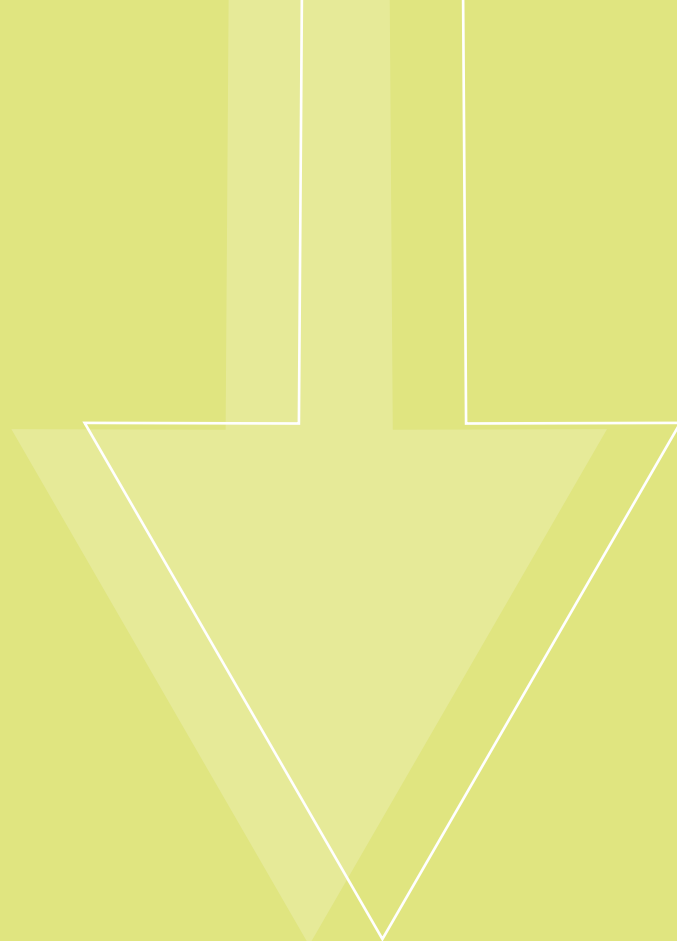
Wetenschappelijke onderbouwing

- de Onderwijsinspectie (2021). *De Onderwijsspiegel*.
- Brochure departement onderwijs (2007). *Van handelingsplanning tot handelingsplan in het buitengewoon onderwijs*.
- Pameijer, N., Denys, A., Timbremont, B. & Van de Veire, H. (2018). *Handelingsgericht werken; samenwerken aan schoolsucces*. Vlaamse editie. Acco.

Referentiekader Onderwijskwaliteit (OK-kader)

- ☒ D2 Het schoolteam (en de werkplek) hanteert/hanteren doelen die sporen met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen.
- ☒ V2 Het schoolteam en de lerenden gaan positief om met diversiteit.
- ☒ V3 De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.
- ☒ V4 Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.
- ☒ O1 Het schoolteam (en het opleidingsteam) geeft/geven de lerenden adequate feedback met het oog op de voortgang in het leer- en ontwikkelingsproces.
- ☒ O2 Het schoolteam evalueert op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van de doelen.
- ☒ BL5 De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.
- ☒ BL7 De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.

PIJLER 4: ONDERWIJSKUNDIG LEIDERSCHAP

decretale opdracht 1, 2 & 3

PROVINCIAAL
ONDERWIJS
VLAANDEREN

PROVINCIAAL LEIDERSCHAPSVENSTER

IN SAMENWERKING MET

3.1.5 PIJLER 4: ONDERWIJSKUNDIG LEIDERSCHAP

personele middelen: 1,2 FT

Leiderschapsprojecten LOOV en Samenscholen: 0,7 FT

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 4 - noden van scholen/centra

We hebben als begeleidingsdienst er bewust voor gekozen om leiderschap als expliciete pijler toe te voegen, ook al werken we bij elke pijler zowel op beleidsniveau als op substantief niveau (met leraren) om de effectiviteit van het project te waarborgen (zie EDBI ondersteunende factoren - module 2 ondersteuning vanuit de school).

De schoolbesturen van het provinciaal onderwijs in Vlaanderen kiezen voor een eigen leiderschapskader, het Provinciaal LeiderschapsVenster (PLV), om de provinciale scholen en centra te ondersteunen bij de uitbouw van sterk (geïntegreerd) schoolleiderschap. Het uitgangspunt van het Provinciaal LeiderschapsVenster is dat schoolleiderschap geen taak van één iemand is, maar van een breed inzetbaar leiderschapsteam waarin de nodige competenties, talenten en beroepsattitudes aanwezig zijn. We gebruiken het provinciaal leiderschapsvenster als een kader om een leiderschapsteam samen te stellen en om in aanvangsbegeleiding, coaching en professionalisering van leidinggevendenden te voorzien. Het is een uiting van een gedeelde visie op leiderschap over de 5 provincies heen. Het stimuleert tot de ontwikkeling van een gemeenschappelijke taal over schoolleiderschap binnen het provinciaal onderwijs.

OD 4.1: Leidinggevendenden coachen bij het selecteren van prioriteiten, het monitoren en bijsturen van processen en het verankeren van het gerealiseerde - (Bu)SO, (Bu)Bao, VO en CLB

Aanpak en tijdsplan

De eerste bouwsteen van het PLV is richting geven. Leiderschap is o.a. richting wijzen en invloed uitoefenen om samen school-/centrumdoelen te formuleren en te bereiken (beleidsplan). Concreet: vertrekkende van de school-/centrumvisie en de visie op onderwijs en leren (afgestemd op de context en input van de instelling) worden doelstellingen in het beleidsplan vastgelegd.

De begeleidingsdienst ondersteunt het leidinggevend team op maat- in de school of het centrum- om dit proces, gebaseerd op kwantitatieve en kwalitatieve data vorm te geven. We stimuleren tussentijdse evaluatie van het bereiken van de doelen waarbij het gerealiseerde als de bijstellingen geëxpliciteerd worden ('kwaliteitslussen'). We hebben hierbij bijzondere aandacht voor de communicatie naar het team.

Beoogd bereik - doelgroep

2022-2025: alle leidinggevende teams (scholen, centra, CLB) die een nieuwe beleidscyclus opstarten

doelgroep binnen elke school/elk centrum/CLB: breed leidinggevend team

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

de school bouwt het cyclisch karakter van de kwaliteitszorg verder uit door voor elke prioriteit data driven concrete, duidelijke doelen te formuleren in het beleidsplan en te monitoren (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

doelgerichte professionalisering en ondersteuning om de doelstellingen te kunnen bereiken wordt geëxpliciteerd in het beleidsplan.

Samenwerking / makelaarschap

schoolbesturen - PLV

Wetenschappelijke onderbouwing

Bij het ontwikkelen van het Provinciaal LeiderschapsVenster vertrokken we van het OLF: Ontario Schoolleader Framework, weliswaar vertaald naar de Vlaamse context. We hielden ook rekening met de prioriteiten van de Vlaamse overheid en met de taal van het Referentiekader voor Onderwijskwaliteit, om zo de herkenbaarheid van het begrippenkader te verhogen.

- <https://www.education-leadership-ontario.ca/en/resources/ontario-leadership-framework-olf>
- MacBeath, J. (2005). *Leadership as distributed: a matter of practice*. *School Leadership & Management*. 25(4), 349–366.

OD 4.2: Het versterken van inhoudelijke inzichten m.b.t. curriculum en effectieve didactiek - SO en BuSO OV4

Aanpak en tijdsplan

Een andere bouwsteen van het PLV is het 'verbeteren van leren en onderwijsprocessen', m.a.w. het puur onderwijskundig leiderschap. Om zowel de personeelsleden optimaal te kunnen ondersteunen als de systematische opvolging van afspraken te checken is verdieping in zowel (wijzigingen in) curriculum als krachtige, effectieve didactiek noodzakelijk.

De begeleidingsdienst van POV organiseert masterclasses - korte en verdiepende professionaliseringsmomenten in kleine groepjes - voor leidinggevend.

Beoogd bereik - doelgroep

Leidinggevend in provinciale scholen waarbij hoge ondersteunings- en professionaliseringsnoden bij het schoolteam gedetecteerd worden

Startende leidinggevend

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

de begeleidingsdienst heeft in opvolging van de masterclass afspraken gemaakt met de leidinggevende m.b.t. doelgerichte begeleidingsinterventies voor de leraren. Data worden ingepland

Op niveau van de leidinggevendenden:

leidinggevendenden hebben een dieper én breder inzicht m.b.t. een onderdeel van het curriculum of van effectieve didactiek i.f.v. hun onderwijskundige ondersteuning en monitoring (*Ik heb mijn kennis verbreed of verdiept tijdens deze begeleiding; ik maakte kennis met actuele ontwikkelingen binnen onderwijs*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2 en module 3)

Samenwerking / makelaarschap

Voor de inhoudelijke invulling van de masterclasses stemmen wij als begeleidingsdienst af met experts uit het hoger onderwijs en de onderwijsinspectie.

Wetenschappelijke onderbouwing

- *Ontwerp van decreet betreffende de onderwijsdoelen voor de eerste graad van het secundair onderwijs* - Memorie van Toelichting, 2018
- *Ontwerp van decreet betreffende de onderwijsdoelen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs en diverse andere verwante maatregelen* - Memorie van Toelichting, 2020

OD 4.3: Ondersteunen van startende directies via een preservice opleiding * - (Bu)SO, (Bu)Bao en VO

*de inservice ondersteuning is reeds uitgebouwd

Aanpak en tijdsplan

De aanpak en tijdsplan van de preservice opleiding wordt in onderling overleg met de besturen vastgelegd.

In de preservice opleiding neemt het provinciaal leiderschapsvenster (PLV) een centrale plaats in: zowel de vijf bouwstenen als de vijf leiderschapscapaciteiten die volgens wetenschappelijk onderzoek bijdragen tot het versterken van het leren:

- formuleren van doelen,
- middelen afstemmen op de prioriteiten,
- promoten van een cultuur van samenwerkend leren,
- gebruiken van data en
- het voeren van moedige gesprekken.

De vijf bouwstenen van het PLV zijn:

- richting geven
- bouwen aan relaties en professioneel leren in de school/het centrum
- voorzien in een doeltreffende schoolorganisatie
- verbeteren van leren en onderwijsprocessen
- verzekeren van gezamenlijke verantwoordelijkheid

Daarnaast wordt de preservice opleiding aangevuld met enkele items op vraag van de besturen zoals financiën, personeel, BVH, ...

Beoogd bereik - doelgroep

De doelgroep bestaat uit startende directeuren.

De deelnemers voor de preservice opleidingen worden geselecteerd door de besturen.

Beoogde impact

Op niveau van de startende leidinggevendenden:

De deelnemers hebben meer inzicht in de bouwstenen van sterk gedeeld onderwijskundig leiderschap en hebben zicht op hun eigen kunnen en mogelijke groeikansen (startende leidinggevende *hebben nieuwe inzichten opgedaan*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2)

Samenwerking / makelaarschap

De opleiding zullen we vormgeven in samenwerking met externe partners en de vijf besturen.

Wetenschappelijke onderbouwing

Bij het ontwikkelen van het Provinciaal LeiderschapsVenster vertrokken we van het OLF: Ontario Schoolleader Framework, weliswaar vertaald naar de Vlaamse context. We hielden ook rekening met de taal van het Referentiekader voor Onderwijskwaliteit, om zo de herkenbaarheid van het begrippenkader te verhogen.

<https://www.education-leadership-ontario.ca/en/resources/ontario-leadership-framework-olf>

OD 4.4: Ondersteunen bij het implementeren van nieuwe regelgeving - (Bu)SO, BuBao, VO en CLB

Aanpak en tijdsplan

2022-2025

Onze aanpak bestaat uit het ondersteunen van de professionele dialoog tussen de verschillende directies over nieuwe reglementering en de implementatie ervan.

Aanpak bestaat de organisatie van bijeenkomsten (online- fysiek): directeurenplatforms (Bu)SO, BuBao, VO en CLB

Beoogd bereik - doelgroep

De doelgroep betreft directeurs van de provinciale scholen/centra.

Beoogd bereik is alle directeurs.

Beoogde impact

Op niveau van de directies en besturen:

Deelnemers hebben zicht op wijzigingen in regelgeving en wat dit betekent voor hun werking/beleid (*Ik heb mijn kennis verbreed of verdiept; ik maakte kennis met actuele ontwikkelingen binnen onderwijs, instrument EDBI, module 1, 1.1.2 en module 3*).

Samenwerking / makelaarschap

n.v.t.

Wetenschappelijke onderbouwing

n.v.t.

OD 4.5: Inzetten op actief partnerschap met de schoolbesturen - schoolbesturen

Aanpak en tijdsplan

2022-2025

Onze aanpak bestaat uit het ondersteunen van de professionele dialoog tussen de verschillende besturen over nieuwe prioriteiten en beleidsimpuls.

Aanpak bestaat uit het organiseren van overlegmomenten online of fysiek. De begeleidingsdienst begeleidt eveneens een collegiale visitatie tussen de besturen.

Beoogd bereik - doelgroep

doelgroep: vijf schoolbesturen (op niveau van het politiek bestuur als het ambtelijk bestuur)

Beoogde impact

Op niveau van de schoolbesturen van het provinciaal onderwijs:

De schoolbesturen versterken elkaar. Ze hebben bij elkaar inspiratie(voorbeelden) gezien. Ze gaan in dialoog en werken

meer gelijkgericht weliswaar vanuit hun eigenheid en eigen context (De schoolbesturen hebben *veel voorbeelden gezien over hoe ik de nieuwe inzichten in mijn praktijk kan gebruiken, ik kreeg voldoende mogelijkheden om ervaringen uit te wisselen*, instrument EDBI, module 3).

Op niveau van de schoolbestuursleden:

Verhogen van inzicht van de besturen in functie van onderbouwing van hun toekomstvisie en beleidsbeslissingen. (Bestuursleden hebben nieuwe inzichten opgedaan, instrument EDBI, module 1, 1.1.2).

Samenwerking / makelaarschap

n.v.t.

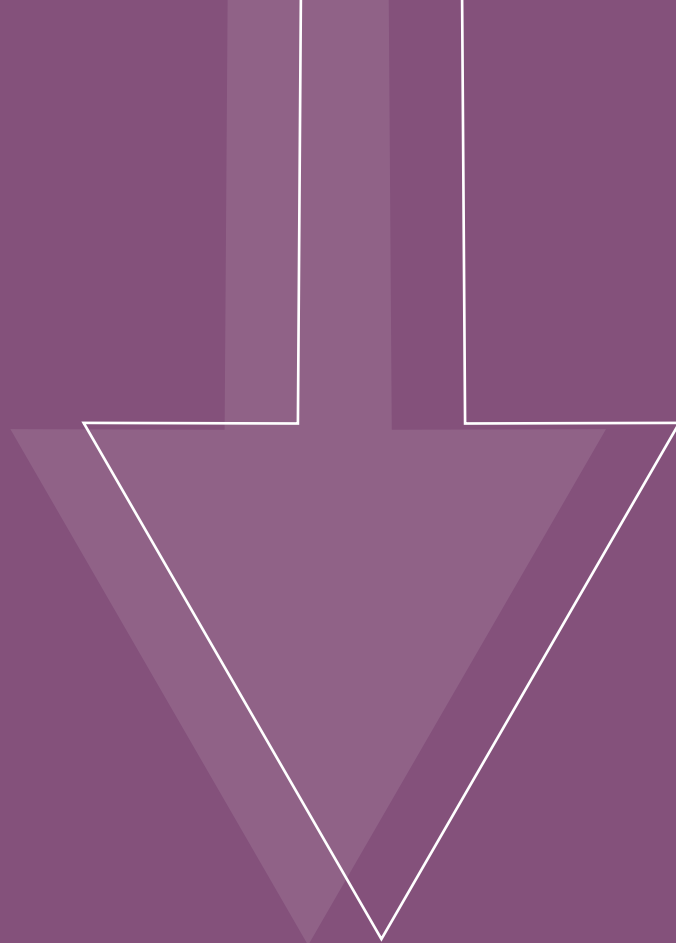
Wetenschappelijke onderbouwing

- Vanhoof, J., De Ruytter, G. (2017). *De rol van externen bij kwaliteitszorg, vreemde ogen doen spreken*. Politeia.

Referentiekader Onderwijskwaliteit (OK-kader)

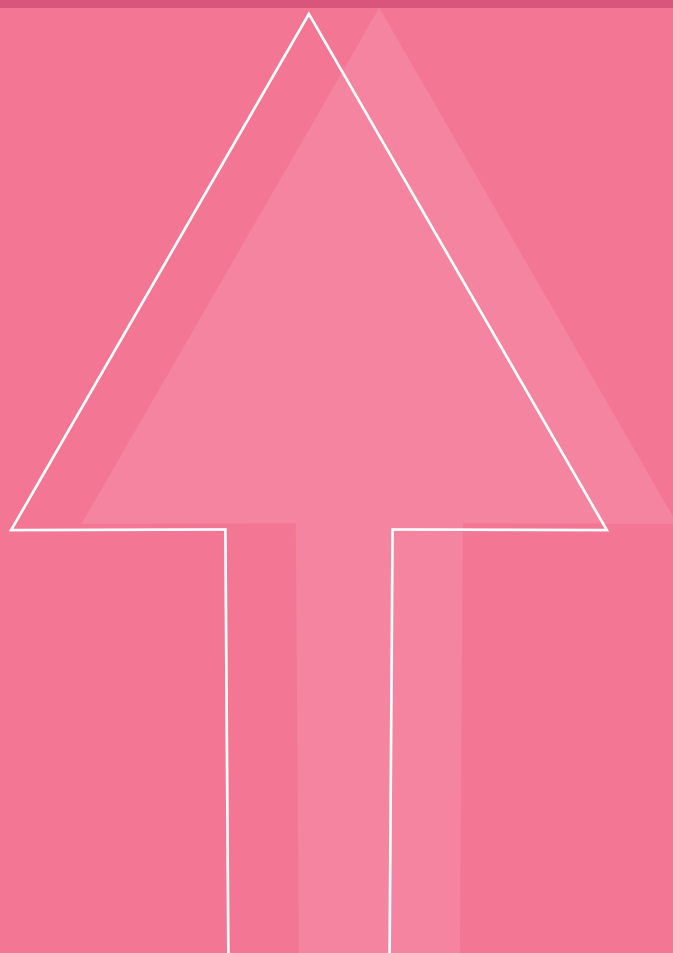

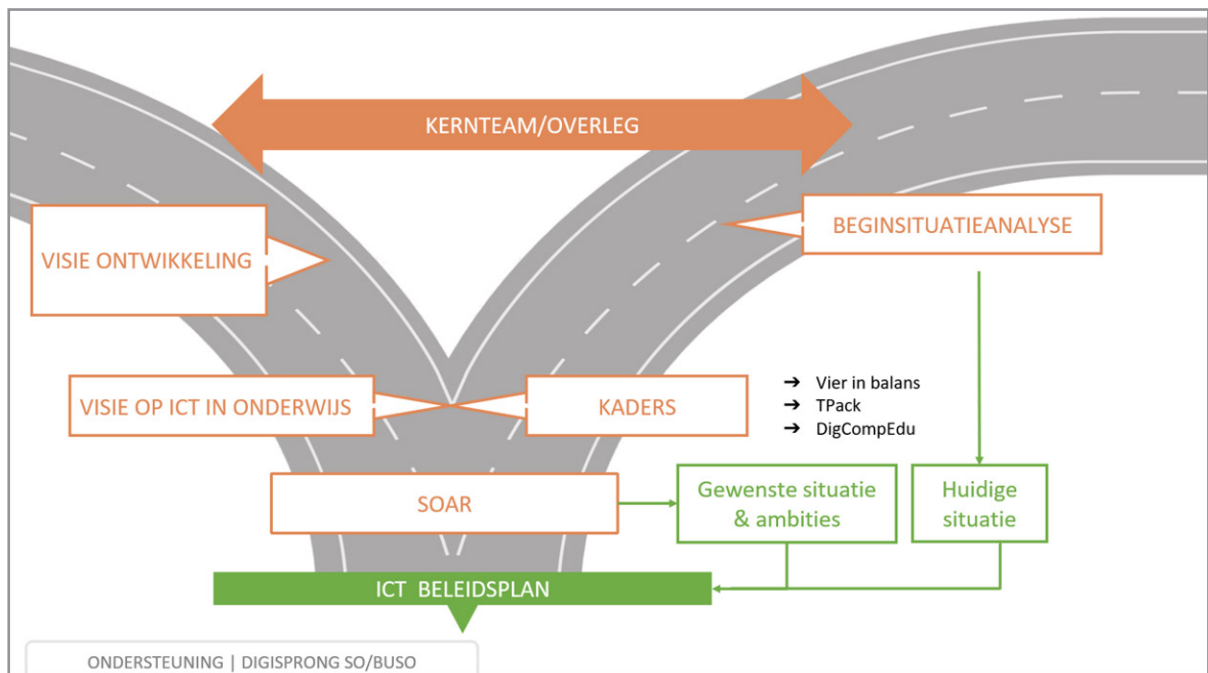
- ☒ BL1 De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar pedagogisch of agogisch project.
- ☒ BL3 De school werkt participatief en responsief.
- ☒ BL6 De school communiceert transparant over haar werking met alle betrokkenen.
- ☒ BL9 De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor beginnende leraren.
- ☒ K2 De school (de PBD) evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden.
- ☒ D2 Het schoolteam hanteert doelen die sporten met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen
- ☒ V3 De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.

PIJLER 5: DIGISPRONG & EDUSPRONG SAMEN VORMGEVEN

decretaie opdracht 2 & 4

Waarom je leerlingen een storytelling video laten maken?

Tweede congres voor leraren informatica en STEM - thema computationeel denken - 16 juni 2022 - Kathleen Hallaert

In deze workshop ontdek je hoe het maken van een [storytelling video](#) kan bijdragen tot het bereiken van [digitale basisgeletterdheid](#) en in het bijzonder [computationeel denken](#) bij de leerlingen van de eerste graad.

Concreet wordt het voor jou klaar en duidelijk hoe het creëren van een storytelling video ertoe bijdraagt dat je leerlingen leren:

- digitale inhouden te creëren;
- digitaal te communiceren;
- de bouwstenen van digitale systemen te herkennen;
- wat ze zelf hebben bedacht ook zelf te maken door het toepassen van de principes van computationeel denken en debuggen;
- om te gaan met auteursrecht en portretrecht;
- te reflecteren over hun eigen digitale identiteit.

Kortom, je leert hoe het maken van een storytelling video je leerlingen digitaal sterker maakt.

Bouwstenen storytelling video

Bouwstenen verhaal

Bouwstenen video

3.1.6 PIJLER 5: DIGISPRONG & EDUSPRONG SAMEN VORMGEVEN

personele middelen: 1,15 FT

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 5 - noden van scholen/centra

De Digisprong en Edusprong waren zo welkom in het provinciaal onderwijs dat we als PBD absoluut mee wouden 'springen'. Enerzijds in het secundair onderwijs door maximaal in te zetten op de eindtermen ICT en mediawijsheid, anderzijds in het volwassenenonderwijs door mee projecten te coördineren/ondersteunen.

De Digisprong was voor de PBD ook een kans om voor bepaalde trajecten in samenspraak met schoolbesturen actief een makelaarsrol op te nemen.

Als PBD maakten we ter ondersteuning van de scholen ook een eigen 'Digisprong': SAPO, onze doelenverdelers i.f.v. de modernisering SO (*supra*, OD 3.1).

OD 5.1: Scholen en leraren(teams) ondersteunen bij het aanbieden en evalueren van de ET mediawijsheid, computationeel denken en digitale informatievaardigheden - SO en BuSO OV4

Aanpak en tijdsplan

Computationeel denken

2022-2023:

Aan de hand van digitale leerpaden & online sessies leraren SO ondersteunen bij realiseren van concrete projecten (vb. sociale robot) met het oog op het stimuleren van computationeel denken bij leraren én bij leerlingen.

2023-2024:

Uitrol van een digitaal leerpad waarin de principes van computationeel denken in een onderwijscontext worden verduidelijkt bij ICT-coördinatoren en leraren STEM in de specifieke vorming

2024-2025:

Aan de hand van een kijkwijzer in kaart brengen welke principes van computationeel denken in een opdracht zijn aangeboden en op welke manier die principes kunnen worden geëvalueerd.

Mediawijsheid

2023-2024:

Leraren verwerven inzicht in mediawijsheid en de integratie van digitale media binnen de onderwijspraktijk aan de hand van een professionele dialoog over de onderwijsdoelen m.b.t. mediawijsheid. Belangrijk is dat wij dit breed benaderen: ook het creëren en het interageren bijvoorbeeld worden in samenhang besproken.

2024-2025:

Aan de hand van uitgewerkte leermaterialen leraren ondersteunen bij het implementeren van mediawijsheid in de onderwijspraktijk.

Digitale informatievaardigheden

2022-2023:

In samenwerking met Howest zal POV digitale leerpaden ontwikkelen en aftoetsen voor de doelgroep 3e graad BaO en 1e graad SO.

In samenwerking met Howest zal POV een online training voor leerkrachten aanbieden (dipster 2.0).

2023-2024:

Het afgewerkte leerpad voor leerlingen zal worden uitgerold in 4 testscholen.

POV zal vragenuren over het gebruik van de leerpaden in de les aanbieden aan leraren van de testscholen i.f.v. eventuele bijsturing.

2024-2025:

Het ontwikkelde leerpad zal worden uitgerold op brede schaal in 8 extra scholen.

POV zal vragenuren over het gebruik van de leerpaden in de les aanbieden aan leraren.

Beoogd bereik - doelgroep

COMPUTATIONEEL DENKEN:

leraren SO

uitrol sociale robot in 15% van de provinciale secundaire scholen

ICT-coördinatoren en STEM leraren specifieke vorming

DIGITALE INFORMATIEVAARDIGHEDEN:

Leraren SO en Bao

4 testscholen, verbreding in 8 scholen

Beoogde impact

COMPUTATIONEEL DENKEN

Op niveau van de instelling

De school heeft zicht hoe zij computationeel denken concreet vorm wil geven in de praktijk (*Ik zie dat aspecten van de schoolwerking veranderd zijn*, instrument EDBI, module 1.2).

Op niveau van de leraren:

Leraren kunnen computationeel denken stimuleren en evalueren bij de leerlingen. (*leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2).

MEDIAWIJSHEID

Op niveau van de instelling:

we zetten leraren inhoudelijk op weg die verder in de school inhoudelijk gecoacht wordt door de mediacoach (*ondersteuning vanuit de school*, instrument EDBI, module 2)

Op niveau van de leraren:

Leraren herkennen mediawijsheid in de leerplannen en kunnen hun aanbod afstemmen op het doelenkader. Ze tonen openheid en durf om te werken rond digitale media in een onderwijscontext. (*Ik heb mijn kennis verbreed of verdiept tijdens deze begeleiding; ik maakte kennis met actuele ontwikkelingen binnen onderwijs*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2 en module 3).

DIGITALE INFORMATIEVAARDIGHEDEN

Op niveau van de instelling:

Mediacoaches en pedagogisch ICT-verantwoordelijken brengen de online training onder de aandacht van de leraren en worden het eerste aanspreekpunt op school m.b.t. informatievaardigheden. *(Ik zie dat aspecten van de schoolwerking veranderd zijn, instrument EDBI, module 1.2).*

Op niveau van de leraren:

2022-2023: leraren professionaliseren zich d.m.v. de online training en kunnen zich bevragen op school bij de mediacoaches/pedagogisch verantwoordelijken.

2023-2024: leraren van de testscholen testen het leerpad bij de implementatie in de klas en geven feedback wat betreft de werking (vorm, inhoud,...) van het leerpad.

2024-2025: leraren implementeren het leerpad in de klas en professionaliseren zich a.d.h.v. vragenuurtjes. *(Ik pas het geleerde toe in mijn praktijk, instrument EDBI, module 1.2)*

Samenwerking / makelaarschap

MEDIAWIJSHEID

Mediawijs – leerlijn en lesmateriaal mediawijsheid.

DIGITALE INFORMATIEVAARDIGHEDEN:

Howest

Mediawijs – leerlijn en lesmateriaal mediawijsheid.

COMPUTATIONEEL DENKEN:

Ugent en Dwengo.

Wetenschappelijke onderbouwing

- Digitale informatievaardigheden en computationeel denken: DigCompEdu
<https://www.klascement.net/tollnet/downloadbaar-lesmateriaal/107939/europees-referentiekader-voor-de-digitale-competenties-van-leraren/>

OD 5.2: Makelaarsrol opnemen bij de schoolbesturen m.b.t. tot de uitrol van de digisprong - SO

Aanpak en tijdsplan

2022-2025

We nemen de makelaarsrol op waarbij we de besturen in contact brengen met elkaar, de overheid (Vlaams Kenniscentrum mediawijsheid) en externe organisaties gericht op professionalisering Digisprong. We hanteren hierbij de methodiek van een lerend netwerk met de ICT-coördinatoren van de drie betrokken besturen.

Beoogd bereik - doelgroep

We richten ons naar de besturen van de provincies Antwerpen, Limburg en Oost-Vlaanderen die elk binnen het eigen provincie een rol opnemen in het faciliteren van de uitrol van de Digisprong in samenhang met de Edusprong.

Beoogde impact

Op niveau van de instellingen:

100% van de directies secundair en buitengewoon basisonderwijs van de drie provincies beschikken over een professionaliseringsplan ICT & media. (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Samenwerking / makelaarschap

PXL, Howest & RVO society

Wetenschappelijke onderbouwing

n.v.t.

OD 5.3: Centra ondersteunen bij de uitrol van de Edusprong-projecten in het volwassenenonderwijs - VO

Aanpak en tijdsplan

2022-2024:

POV neemt de coördinatie van het PIO-project (Edusprong tweede projectoproep) op zich. Deze coördinatie houdt o.m. in:

- opstart + begeleiden lerend netwerk technisch beheerders Moodle
- ontwikkelen kijkwijzer/framework afstandsleren
- sjabloon afstandsleren in Moodle
- communicatiecampagne voorbereiden
- toeleidingsstrategie: uitwisseling tussen de centra
- PDCA-cyclus: borgen en verbeteren

2024-2025:

POV begeleidt de verdere verankering én onderzoekt samen met de centra mogelijke uitbreiding van het PIO-project naar andere studiegebieden.

Beoogd bereik - doelgroep

Directieteams, technisch beheerders Moodle, ontwikkelteams AO van PCVO Moderne Talen / PCVO Limburg / CVO Groeipunt Gent / CVO Groeipunt Ninove.

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

Een breed aanbod aan hybride trajecten binnen de opleidingen AAV en NT2 uitbouwen, variërend in intensiteit, het percentage afstandsonderwijs en het tijdstip van de lessen, steeds afgestemd op de noden én het potentieel van de cursist. Een flexibel traject biedt op die manier de kans om tijds- en plaatsafhankelijk een opleiding te volgen, waardoor we drempels wegwerken voor cursisten met werk- of gezinsverplichtingen en zo eveneens een nieuwe doelgroep kunnen aantrekken (*aspecten van de centrumwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

Ontwikkelaars kunnen kwaliteitsvol afstandsonderwijs maken a.d.h.v. kijkwijzer/framework en een sjabloon in Moodle (*Het aangereikte materiaal is bruikbaar voor mijn praktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.1.3; *ik heb nieuwe inzichten opgedaan*, module 1, 1.1.2)

Samenwerking / makelaarschap

Er wordt gewerkt met externe bedrijven op basis van een procedure openbare aanbesteding.

Wetenschappelijke onderbouwing

- Jehoul, A., Schiepers, M. & Van Nuffel, H. (2022). *To blend or not to blend? Krachtige én gelijke digitale leerkansen realiseren in het volwassenenonderwijs*. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.

OD 5.4: Scholen buitengewoon basisonderwijs ondersteunen bij het ontwikkelen van een duurzaam ICT-beleid - BuBao

Aanpak en tijdsplan

2022-2024:

We ondersteunen de scholen buitengewoon basisonderwijs in het opstellen van een ICT beleids- en professionaliseringsplan, alsook een leerlijn voor ICT.

Beoogd bereik - doelgroep

Kernteam scholen buitengewoon basisonderwijs bestaande uit leraren, beleid en ICT-coördinator.

Bereik: alle provinciale scholen buitengewoon onderwijs van de provincie Oost-Vlaanderen en PSBO De Sterretjes (Tienen).

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

De scholen buitengewoon onderwijs versterken hun beleid op het vlak van uitbouw van ICT& Media op basis van het model Vier in balans (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Samenwerking / makelaarschap

n.v.t.

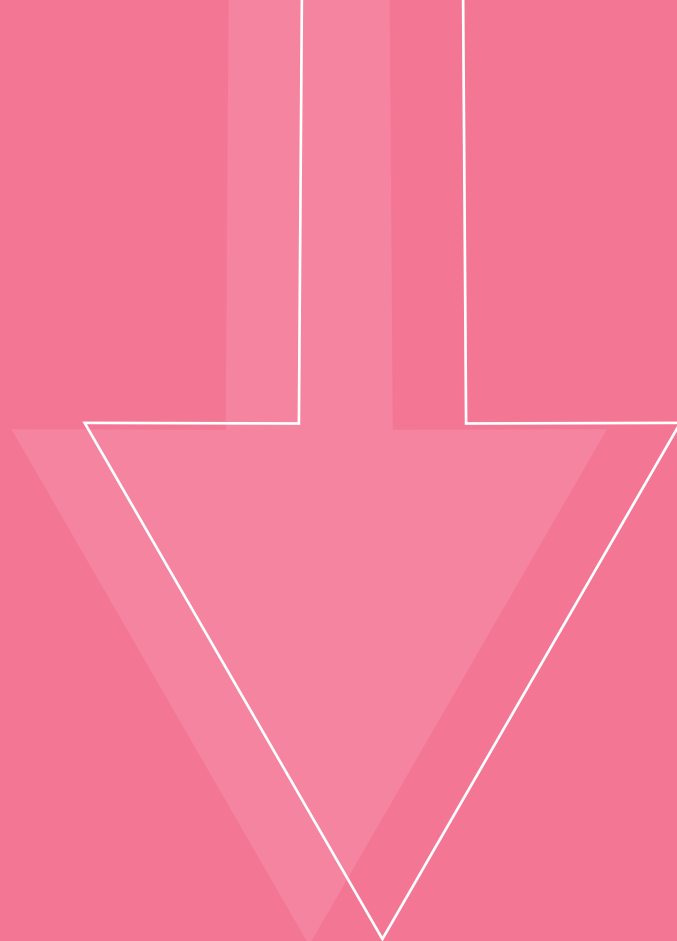
Wetenschappelijke onderbouwing

- Vier in balansmodel <https://www.kennisnet.nl/artikel/6863/het-vier-in-balans-model-optimaal-rendement-met-ict/>
- Tpack model <http://www.tpack.nl/>

Referentiekader Onderwijskwaliteit (OK-kader)

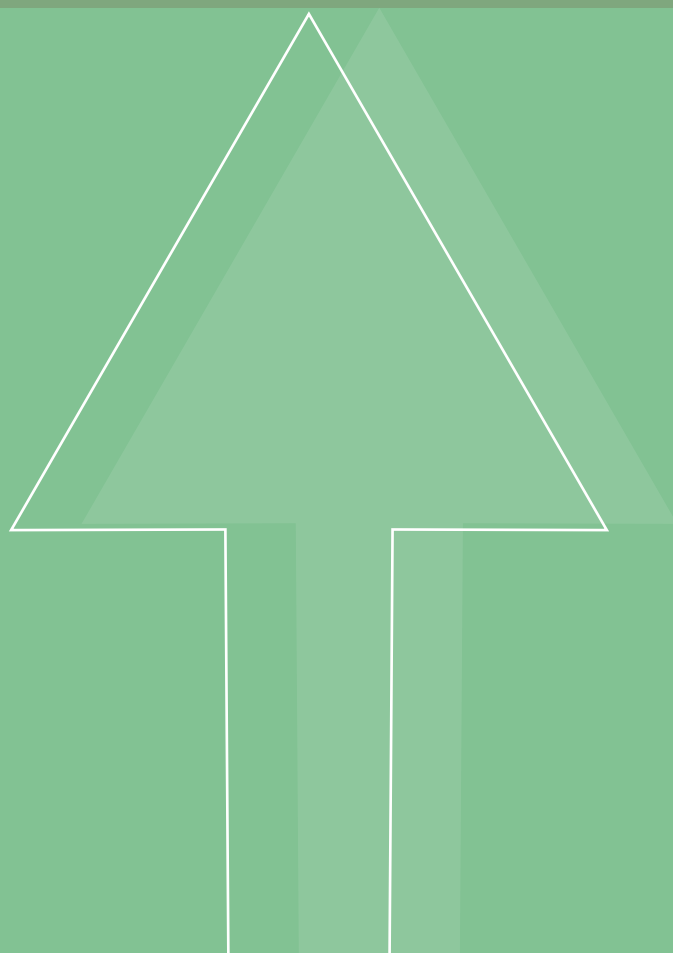

- ☒ V3 De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.
- ☒ V4 Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.
- ☒ BL4 In de school heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur.
- ☒ BL5 De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.
- ☒ K1 De school ontwikkelt haar kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijsleerpraktijk.

PIJLER 6: INZETTEN OP DATAGELETTERDHEID

decretale opdracht 1, 2 & 4

BASISGELETERDHEID WISKUNDE:

DATAGELETERDHEID & MONITORING

Gemiddelde van BG1	Gemiddelde van BG2	Gemiddelde van BG3	Gemiddelde van BG4	Gemiddelde van BG5	Gemiddelde van BG6	Gemiddelde van BG7
75	58	81	88	67	75	90
88	55	85	88	69	63	98
83	70	90	96	71	75	99
94	60	98	95	73	77	100
79	54	78	96	75	33	96
68	58	79	91	68	23	92
42	41	40	40	35	35	50
71	67	89	88	69	56	96
78	75	62	72	78	56	85
88	78	89	100	85	73	100
91	74	97	96	88	100	100
92	75	94	94	91	85	100
89	70	91	90	73	80	95

Typ het antwoord in het lege vak.

De kilometerteller van de auto geeft 51 490 km aan. Ik rijd vandaag 274 km.

Welk getal staat op de kilometerteller na deze rit?

Dat is 1 km.

Invulvak	Antwoord	Juist	Aantal antwoorden
1	51764	✓	1464
1	51216		321
1	51490		20
1	51737		18

3.1.7 PIJLER 6: INZETTEN OP DATAGELETTERDHEID

personele middelen: 0,6 FT

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 6 - noden van scholen/centra

Gestandaardiseerde toetsen zoals de Vlaamse toetsen en peilingstoetsen zeggen niet alleen iets over de kwaliteit van onderwijs maar zetten ons ook aan om aan kwaliteitsontwikkeling te doen, tot professionele dialoog. De provinciale secundaire scholen vroegen aan de begeleidingsdienst ondersteuning bij de realisatie van de basisgeletterdheid in de eerste graad, met extra aandacht voor wiskunde en Nederlands. Ook hier is er een kans voor scholen om met kwantitatieve data leerwinst op te volgen en de onderwijspraktijk - waar opportuun - bij te sturen (en te borgen waar dat van toepassing is).

OD 6.1: Samen met leraren wiskunde, Nederlands, PAV en beleidsteams data verzamelen, analyseren, interpreteren en gebruiken i.f.v. kwaliteitsontwikkeling en leerwinst - SO

Aanpak en tijdsplan

In schooljaar 2020-2021 werd een proefproject opgezet i.s.m. de examencommissie rond de eindtermen basisgeletterdheid wiskunde. Dit resulteerde in schooljaar 2021-2022 in een digitale toetsing basisgeletterdheid wiskunde beschikbaar voor al onze scholen. Op basis van de verzamelde data maken we met scholen samen de analyse en zetten we de interpretaties om in acties. De effectmeting van de acties worden duidelijk in een volgende data-analyse. In de schooljaren 22-23 en 23-24 wordt dit herhaald maar streven we telkens naar een bredere uitrol. Voor Nederlands wordt een gelijkaardig project i.s.m. de examencommissie opgestart.

Modeltraject:

afname van valide toetsen BG
inzicht in data (niveau leerling, klas, school)
bepalen van acties m.b.t. het behalen van de BG-doelen (met extra aandacht voor vakdidactiek en leerstrategieën)
implementeren van de actiepunten in de school- en klaspraktijk
monitoring van de acties
bijsturen en/of verankeren van de acties

2022-2023:

wiskunde: doorlopen (model)traject (bredere uitrol dan in 21-22), monitoring en eventuele bijsturing
Nederlands: toetsvragen ontwikkelen + proefafname in 2 scholen en monitoring
PAV: resultaten peilingen derde graad bespreken, bepalen van acties en het implementeren ervan

2023-2024:

wiskunde: doorlopen (model)traject, monitoring en eventuele bijsturing
Nederlands: brede(re) uitrol traject in meerdere provinciale scholen
PAV: monitoren van acties ; bijsturen en/of verankeren

2024-2025:

wiskunde: doorlopen (model)traject en evaluatie project
Nederlands: brede(re) uitrol en evaluatie project

Beoogd bereik - doelgroep

Voor wiskunde:

2022-2025: 75% van de scholen SO en BuSO

Voor Nederlands: groeipad

2022-2023: twee scholen als pilootscholen

2023-2024: 20% van de scholen gewoon so

2024-2025: 30% (10% extra bij de 20% van het jaar voordien)

Voor PAV:

2022-2024: leraren PAV derde graad

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

Creëren van een kwaliteitscyclus voor wiskunde, Nederlands en PAV en 'Data driven decision making (DDDM)' versterken in de kwaliteitswerking (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

Meer effectieve monitoring van realisaties eindtermen BG i.f.v. remediëring van leerlingen en aanpassingen didactiek (*leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2).

Samenwerking / makelaarschap

Examencommissie
secundair onderwijs

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Examencommissie, uitwisseling van expertise.
VVWL (Vlaamse Vereniging voor Wiskundeleraars)

Vanaf september 2022 starten we met een prioritair nascholingsproject B+ voor wiskunde in de B-stroom, in samenwerking met PXL, UA en CNO. Ook de duurzaamheid van dit project zal gewaarborgd zijn.

Wetenschappelijke onderbouwing

- *Aandacht voor betekenisgeving: omdat data niet vanzelf-sprekend zijn.* Edubronblogt via <http://www.edubronblogt.be/onderzoek/betekenisgeving/>
- *Ik denk, jij meent, wij vinden?* Via betekenisgeving van outputgegevens naar beslissingen. Via <https://www.youtube.com/watch?v=uCu5COUxQD4>
- Teachers' and school leaders' sensemaking of formal achievement data:
A conceptual review- Goffin- 2022- Review of Education- Wiley Online Library (volledig artikel)
- Dierick, S., Laenen, I., Goffin, E., Vanhoof, J. (2021). *Hoe schoolfeedback doen renderen? Schoolfeedback gebruiken als hefboom voor schoolontwikkeling.* Politeia.
- Smets, W. en Van den Brande, M. (2021). *Meer weten over (effectief) leren.* Politeia.
- Hattie, J. (2008). *Visible learning.* Routledge.

OD 6.2: Samen met leraren wiskunde, Nederlands en PAV en beleidsteams aan de slag gaan met de resultaten van de Vlaamse toetsen - SO

Aanpak en tijdsplan

2022-2023: binnen wiskunde-trajecten concepten ivm gestandaardiseerde toetsen toelichten

2023-2024: (juni) analyseren van de eerste data van de Vlaamse toetsen

2024-2025: op basis van de aangeleverde data één of meerdere foci bepalen om schoolintern op in te zetten

Beoogd bereik - doelgroep

2023-2024: 100% - lezen en interpreteren van data

2024-2025: 50% - gedifferentieerd volgens resultaten/noden en eigen aanpak school

In elke school: leraren wiskunde, Nederlands en PAV (eerste graad en bij voorkeur ook leraren 2de graad betrekken) en het beleidsteam.

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

Creëren van een kwaliteitscyclus voor wiskunde en Nederlands en 'Data driven decision making (DDDM)' versterken in de kwaliteitswerking (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2).

Op niveau van de personeelsleden:

verhoogd inzicht in aangeleverde data (niveau leerling, klas, school en populatie), op basis van data bepaalde (leer)strategieën inzetten in de lessen en vakdidactiek aanpassen ; 'collective teachers efficacy' nastreven door leraren met elkaar in gesprek te laten gaan (*leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2).

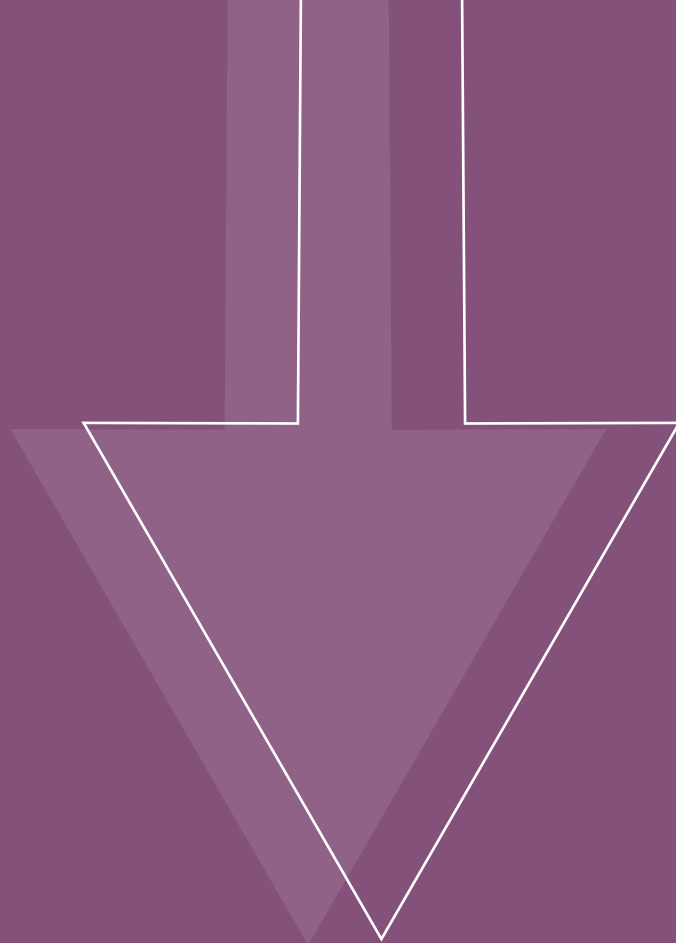
Samenwerking / makelaarschap

Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs

Wetenschappelijke onderbouwing

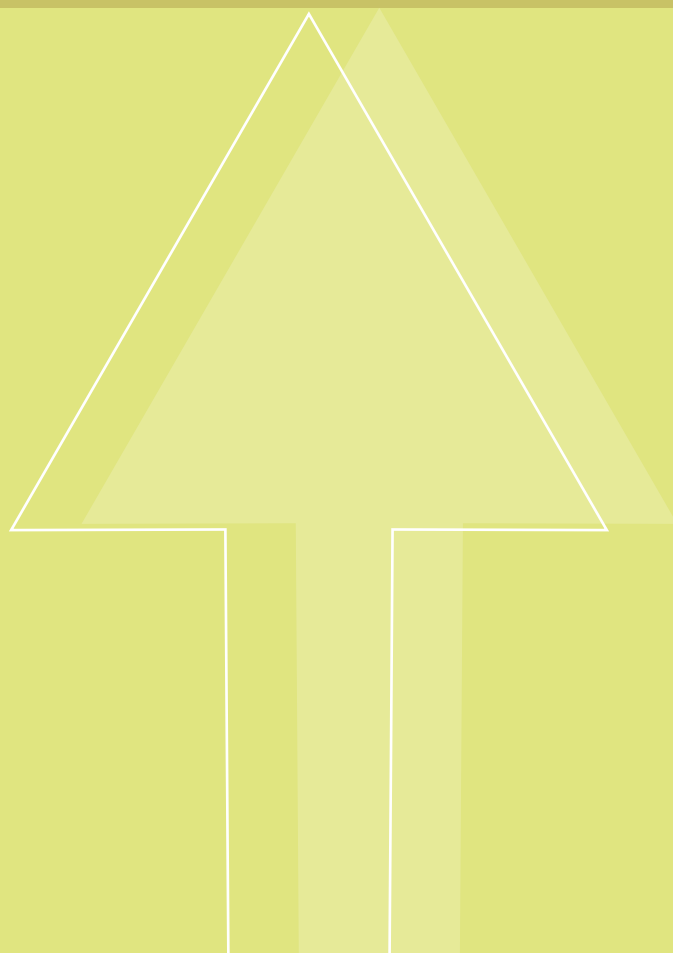
- de Onderwijsinspectie (2022), *Onderwijsspiegel*.
- Mandinach, E. B., & Gummer, E. S. (2016). *What does it mean for teachers to be data literate: Laying out the skills, knowledge, and dispositions*. Teaching and Teacher Education, 60, 366–376. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.07.011>
- Schneider, R. (2013). *Research Data Literacy*. Communications in Computer and Information Science, 397 CCIS, 134–140. https://doi.org/10.1007/978-3-319-03919-0_16

- ☒ R1 De school bereikt de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep van lerenden.
- ☒ R3 De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leerwinst.
- ☒ R4 De school stimuleert de studievoortgang van elke lerende.
- ☒ K2 De school evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden.
- ☒ K3 De school borgt en ontwikkelt de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk.
- ☒ BL7 De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.

PIJLER 7: COACHEN VAN MENTOREN EN STARTENDE LERAREN

decretale opdracht 1

Webinars / online vragenuurtjes | augustus – september 22-23

POV begeleiding en ontwikkeling / 🗨️ / Webinars / online vragenuurtjes | augustus – september 22-23

Vanuit de pedagogische begeleidingsdienst van POV reiken we startende leraren de hand en verwelkomen we hen graag tijdens een webinar of online vragenuurtje.

- Een **webinar** is een **online infosessie** waarvoor je je op voorhand dient aan te melden.
Vervolgens brengt de betrokken begeleider je verder op de hoogte.
- Een **online vragenuurtje** werkt volgens de methodiek van flipping the classroom.
Schrijf je in, bekijk de opgenomen webinar(s), stel je eventuele vragen en neem deel aan de **professionele lerarendialoog**.

Webinar SC1 – LICHAMELIJKE OPVOEDING 1e graad A/B stroom – Schrijf in	Webinar SC1 – LICHAMELIJKE OPVOEDING 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in	Online vragenuurtje SC1 & SC5 – GEZONDHEID 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk informatievevideo's – Noteer je vragen	Online vragenuurtje SC2 – NEDERLANDS 1e graad A/B stroom 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk webinar(s) – Noteer je vragen
Online vragenuurtje SC3 – FRANS 1e graad A stroom 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	Online vragenuurtje SC3 – ENGELS 1e graad A stroom 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	Webinar SC3 – FRANS/ENGELS 1e graad B stroom – Schrijf in	Webinar SC4 & SC13 – ICT EN MEDIA 1e graad A/B stroom – Schrijf in
Online vragenuurtje SC4 & SC13 – ICT EN MEDIA 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de informatievevideo's – Noteer je vragen	Webinar SC6 – NATUURWETENSCHAPPEN 1e graad A stroom – Schrijf in	Online vragenuurtje SC6 – NATUURWETENSCHAPPEN 1e graad B stroom 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	Online vragenuurtje SC6 – TECHNIEK 1e graad A/B stroom – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen
Online vragenuurtje SC6 – WISKUNDE 1e graad A/B stroom 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	Online vragenuurtje SC7 – BURGERSCHAP 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de informatievevideo – Noteer je vragen	Webinar SC8 – GESCHIEDENIS 1e graad A stroom – Schrijf in	Webinar SC8 – GESCHIEDENIS 1e graad B stroom – Schrijf in
Online vragenuurtje SC8 – GESCHIEDENIS 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	Online vragenuurtje SC9 – AARDRIJKSKUNDE 1e graad A/B stroom 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	Online vragenuurtje SC8 & SC9 – MAVO 1e graad B stroom – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	Webinar SC11 – ECONOMIE 1e graad A stroom – Schrijf in
Webinar SC11 – ECONOMIE 1e graad B stroom – Schrijf in	Online vragenuurtje SC11 – ECONOMIE 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	Online vragenuurtje SC16 – kunst en cultuur 1e graad A/B stroom 2e graad D/DA/A finaliteit – Schrijf in – Bekijk de webinar(s) – Noteer je vragen	

3.1.8 PIJLER 7: COACHEN VAN MENTOREN EN STARTENDE LERAREN

personele middelen: 0,35 FT (de inzet personeel voor OD 7.2 is geïntegreerd in OD 3.1)

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 7 - noden van scholen/centra

Het lerarentekort is een realiteit waar niemand omheen kan. Dus willen we onze startende leraren omarmen, waarderen, laten groeien in professionele identiteit en daar willen we als begeleidingsdienst meer dan ons steentje in bijdragen.

OD 7.1: Ondersteunen van mentoren bij de invulling van aanvangsbegeleiding en coachingstrajecten - (Bu)SO, (Bu)Bao en VO

Aanpak en tijdsplan

Twee schoolbesturen (Antwerpen & Limburg) hebben zelf een intensieve ondersteuning uitgebouwd m.b.t. aanvangsbegeleiding van hun startende leraren. Wij werken complementair en organiseren professionele leergemeenschappen voor de andere provincies. Deze PLG komen 2x/jaar samen om:

- inzichten in theoretische kaders en regelgeving te verhogen
- coachende vaardigheden te versterken
- concrete tools te ontwikkelen
- op de eigen en andermans werking te reflecteren

Op vraag kan de mentor 'coaching on the job' krijgen (bijwonen van een observatie, begeleiden van coachingsgesprekken, ...).

Beoogd bereik - doelgroep

3 professionele leergemeenschappen:

- mentoren volwassenenonderwijs (alle provincies die provinciaal volwassenenonderwijs aanbieden - 100%)
- mentoren buitengewoon onderwijs (alle provincies die buitengewoon onderwijs aanbieden - 100%)
- mentoren secundair onderwijs (complementair- 3 provincies - 40%)

Beoogde impact

Op niveau van de instelling:

een visie op aanvangsbegeleiding die vertrekt van de startende leraren als ontwikkelende professional, als troef en frisse wind (recht uit de lerarenopleiding), als actoren die expertise toevoegen aan het team (*aspecten van de schoolwerking zijn veranderd*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

Op niveau van de personeelsleden:

mentoren hebben meer inzicht in hoe feedback te geven en te coachen binnen het regelgevend kader, in hoe vanuit hun begeleidingsrelatie met de starter samen te ontwikkelen en onderwijstopics (klasmanagement, leerkrachtige omgeving, ...) bespreekbaar te maken (*mijn professionele houding is versterkt door deze begeleiding - leereffect*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2)

Wetenschappelijke onderbouwing

- De Vos, S., De Wilde, J. & Beusaert, S. (2018). *Start to teach; inspiratiegids over aanvangsbegeleiding in het onderwijs*. Garant.
- Samen met Hogeschool Odisee, Maastricht University, VUB, KU Leuven, Klasse en andere partners heeft de begeleidingsdienst van POV 2 jaar samengewerkt in het PWO-project 'Support(eren) voor de startende leraar'. Deze publicatie was één van de outputs van onze samenwerking.
- Deketelaere, A., Kelchtermans, G., Robben, D. & Sondervorst, R. (2004). *Samen voor de spiegel, een werkboek over de begeleiding van startende leraren*. Cahiers voor didactiek 017.
- Whitaker, T., Whitaker, M. & Whitaker, K. (2017). *Je eerste jaar als leerkracht*. Bazalt.

OD 7.2: het coachen van startende leraren op de klasvloer (didactiek, curriculum en klasmanagement) SO en Bu(SO)

Aanpak en tijdsplan

Het inhoudelijk inzicht in onderwijsdoelen bij startende leraren verhogen. Elk schooljaar in augustus en in september organiseert de begeleidingsdienst inhoudelijke ondersteuning voor startende leraren (per vak/sleutelcompetentie en als opportuun, per finaliteit). Ook op vraag is een professionele dialoog over onderwijsdoelen, in teams of individueel, online of fysiek in de school of het centrum mogelijk.

Didactiek & klasmanagement

Op vraag van leidinggevend, mentoren of leraren kunnen flitsbezoeken aangevraagd worden, gevolgd door een reflectiegesprek a.d.h.v. kijkwijzer. Flitsbezoeken zijn meerdere, korte klasbezoeken waarbij 'het proces van leren' centraal staat.

Beoogd bereik - doelgroep

Startende leraren:

leraren nieuw in onderwijs, inclusief zij-instromers
leraren nieuw in de school of het centrum
ervaren leraren die starten met een nieuw vak

Beoogde impact

Het inhoudelijk inzicht in onderwijsdoelen bij startende leraren verhogen

Op niveau van de instelling:

we zetten de startende leraar inhoudelijk op weg die verder in de school of het centrum gecoacht wordt door de mentor, vakgroep/het team en coördinator/leidinggevende i.f.v. professionele ontwikkeling (*ondersteuning vanuit de school*, instrument EDBI, module 2).

Op niveau van de personeelsleden:

leraren hebben zicht op de onderwijsdoelen en kunnen zo hun aanbod afstemmen op het doelenkader (*Ik heb mijn kennis verbreed of verdiept tijdens deze begeleiding; ik maakte kennis met actuele ontwikkelingen binnen onderwijs*, instrument EDBI, module 1, 1.1.2 en module 3). Op deze manier laten we de startende leraren ook op een laagdrempelige manier kennismaken met de begeleidingsdienst zodat zij nadien vlot contact opnemen wanneer zij of hun vakgroep/team een ondersteuningsvraag hebben (feedback op materiaal/toets, ...).

Didactiek & klasmanagement**Op niveau van de instelling:**

we geven een boost aan de praktijk van flitsbezoeken zowel door leidinggevendenden/coördinatoren als door peers (*ondersteuning vanuit de school*, instrument EDBI, module 2)

Op niveau van de personeelsleden:

De startende leraren gaan aan de slag met feedback en bij een volgende flitsbezoek worden de ervaringen besproken hoe men aan de slag gegaan is met de feedback (*leraren passen het geleerde toe in hun lespraktijk*, instrument EDBI, module 1, 1.2)

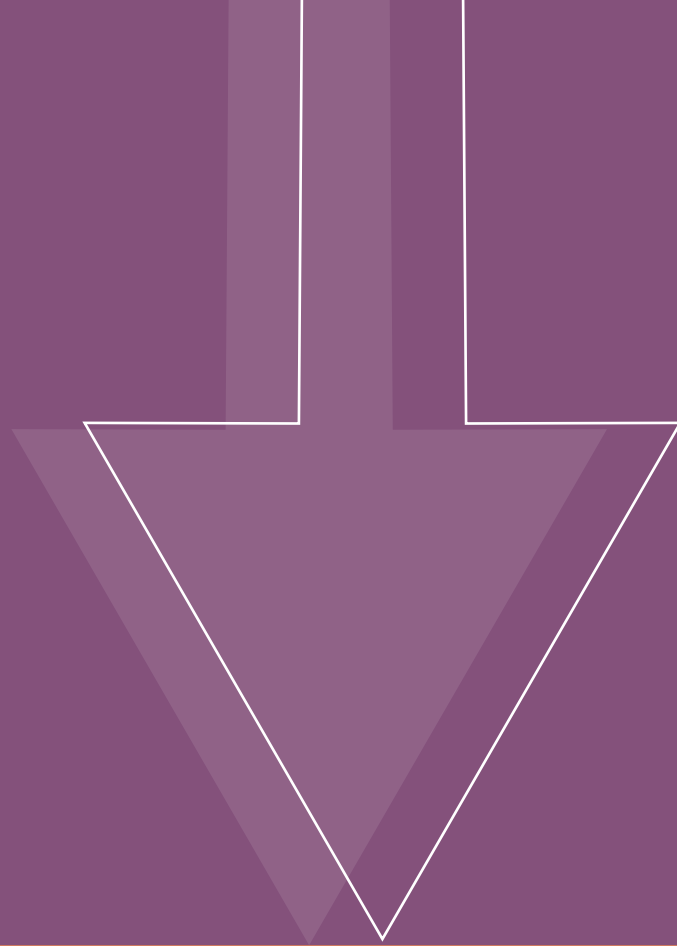
Samenwerking / makelaarschap

voor de inhoudelijke invulling van de webinars stemmen wij als begeleidingsdienst af met experts uit het hoger onderwijs en de onderwijsinspectie

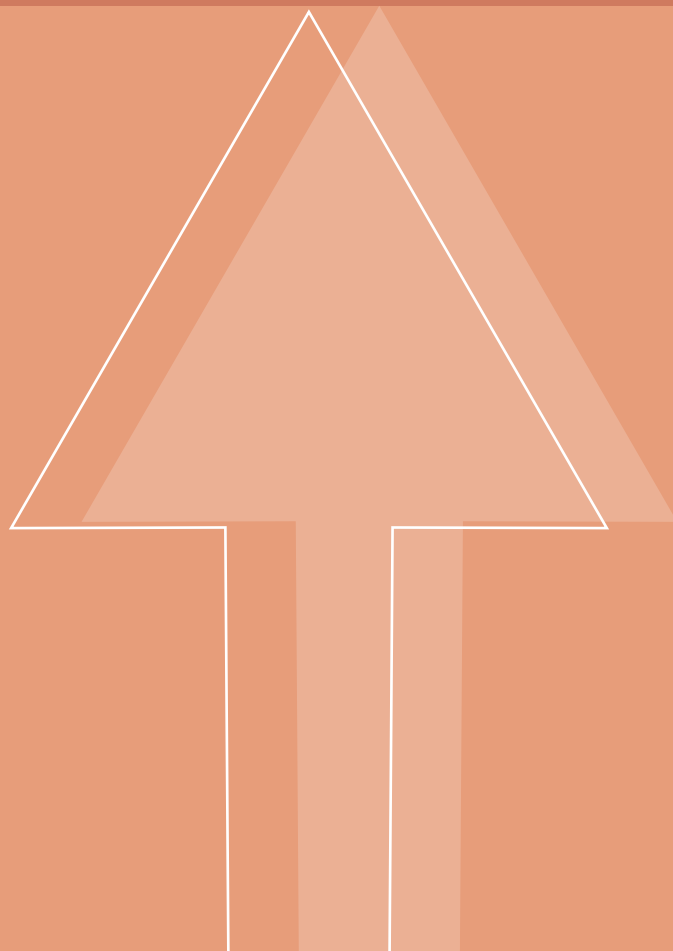
Wetenschappelijke onderbouwing

- Hattie, J. en Zierer, K., bewerkt door Pijl, P. en Busch, E. (2018). *10 mindframes om leren zichtbaar te maken, denkkaders voor goede leraren en docenten*. Bazalt: Pelckmans Pro.
- Vanhoof, S. & Speltinx, G. (2021). *Feedback in de klas, verborgen leerkansen*. Lannoo Campus.
- Whitaker, T., Whitaker, M. & Whitaker, K. (2017). *Je eerste jaar als leerkracht*. Bazalt.
- <https://sites.google.com/pov.be/vlg/- vakdidactische leergemeenschappen>

- ☒ D2 Het schoolteam hanteert doelen die sporten met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen.
- ☒ BL9 De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifiek aandacht voor beginnende leraren.
- ☒ BL7 De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen

PIJLER 7 + 1 BEREIK & EFFECTIVITEIT
in kaart brengen van doelgerichte begeleidingsinterventies (DBI)

25 augustus 2022 te Brussel

EDBI-instrument

GEBRUIKERSHANDLEIDING

Effectmeting van Doelgerichte Begeleidingsinterventies

Promotoren

Prof. Dr. Elke Struyf
Prof. Dr. Karine Verschueren

Onderzoeker

Dr. Aster Van Mieghem

Universiteit
Antwerpen

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

KU LEUVEN

3.2 Doelen op organisatieniveau

3.2.1 PIJLER 7 + 1 BEREIK EN EFFECTIVITEIT IN KAART BRENGEN VAN DOELGERICHTE BEGELEIDINGSINTERVENTIES (DBI)

personele middelen, gefinancierd door de koepel: 1 FT

Onderbouwing gemaakte keuze pijler 7+1

Naast de 7 pijlers die geënt zijn op de prioriteiten van de scholen, centra en schoolbesturen voor de 3 volgende schooljaren hebben we ook 1 pijler geselecteerd i.f.v. de interne organisatie van de PBD van POV.

De begeleidingsdienst is na het opvolgingsbezoek van de commissie Monard verder aan de slag gegaan met de feedback die we kregen op de reeds gezette stappen m.b.t. bereik en effectiviteit.

De commissie waardeert de stappen die de PBD heeft gezet in de definiëring van het bereik. De precieze definitie van het begrip 'werkvloer' en de effecten hiervan voor het bereik blijven echter onduidelijk voor de commissie. Alle PBD's worstelen met deze uitdaging. De commissie wil de PBD dan ook oproepen om met de andere PBD's in gesprek te gaan over de definiëring van 'bereik' en over het in kaart brengen van de tijdsbesteding. Hiermee pleit de commissie niet noodzakelijk voor één gemeenschappelijk instrument, maar tenminste voor gezamenlijke reflectie over mogelijkheden en beperkingen. De stappen die PBD POV hierin al heeft gezet, kunnen ongetwijfeld een relevante inspiratiebron vormen (Commissie Monard 2019, p.27).

We kiezen er dan ook bewust voor om deze POV-interne pijler te expliciteren.

OD 7+1.1: In kaart brengen van het bereik van begeleidingsinterventies van de PBD - PBD

Aanpak en tijdsplan

2022-2025:

We brengen het bereik van onze begeleidingsinterventies in kaart aan de hand van een in huis ontwikkelde app. POV heeft als streefwaarde vooropgezet : 60% aanwezigheid op de werkvloer. In deze 60% is niet opgenomen: noch reistijd noch voor- en naverwerking.

Werkvloer betekent voor de PBD van POV: in rechtstreeks contact - fysiek of online - met de leraar of andere personeelsleden, leidinggevende of schoolbestuur.

Beoogd bereik - doelgroep

Begeleiders POV:

Maandelijks krijgen de begeleiders een overzicht van het aantal uren aanwezigheid op de werkvloer en het totaal aantal uren aanwezigheid op de werkvloer van het volledige team.

Team POV:

Jaarlijks wordt een rapport getrokken van de aanwezigheid op de klasvloer i.f.v. de pijlers van het begeleidingsplan.

Scholen/centra:

Jaarlijks ontvangen de scholen/centra een rapport van het aantal uren begeleiding per pijler.

Beoogde impact

Begeleiders POV:

Monitoren van voldoende aanwezigheid op de werkvloer

Team POV:

Monitoring van de personeelsbezetting/gekleurde middelen op de pijlers van het begeleidingsplan. Op basis van dit rapport wordt de personeelsbezetting van het volgende werkjaar ingevuld.

Scholen/centra:

Monitoren van de gevraagde begeleiding in functie van borgen en bijsturen van de samenwerking met de pedagogische begeleidingsdienst POV.

Samenwerking / makelaarschap

n.v.t.

Wetenschappelijke onderbouwing

n.v.t.

OD 7+1.2: In kaart brengen en rapporteren over de effectiviteit van begeleidingstrajecten van de PBD - PBD

Aanpak en tijdsplan

2022-2025

Beoogd bereik - doelgroep

We brengen de effectiviteit van onze begeleidingsinterventies in kaart en maken hierbij gebruik van verschillende tools

- het EDBI-instrument (2022- OBPWO project)
- wetenschappelijk onderzoek (lezen secundair onderwijs in samenwerking met Ugent)
- research schools (pilootproject)

Team begeleiders:

Naast het in kaart brengen van de impact van de begeleidingsinterventies, wil POV de effectiviteitsmetingen van zijn begeleidingen gebruiken om de kwaliteit van de eigen organisatie te bewaken en bij te sturen waar nodig. Dankzij de professionele dialoog rond de resultaten met de betrokken begeleiders, is elke begeleider in staat om zijn eigen handelen in kaart te brengen. Zo kan de begeleider borgen wat goed is en zichzelf professionaliseren indien de noodzaak zich voordoet.

Op niveau van instellingen:

POV wil scholen/centra ook aanmoedigen om hun eigen effectiviteit systematisch in handen te nemen. Via verschillende pijlers en de daaraan gekoppelde effectiviteitsmetingen werkt POV zowel impliciet als expliciet aan de datagedrevenheid van scholen. POV geeft het voorbeeld en effent op die manier het pad voor een meer datagedreven mindset en aanpak op de scholen.

Ugent wetenschappelijk onderzoek begrijpend lezen

het EDBI-instrument: uitwisseling van ervaringen met andere pedagogische begeleidingsdiensten

EDBI-instrument

- EDBI-instrument: Effectmeting van doelgerichte begeleidingsinterventies
- Van Mieghem A., Struyf E. en Verschueren C. (2022), *OBPWO 21.02 - Begeleiding van leraren(teams): ontwikkeling van een model en instrument om effectiviteit in kaart te brengen*; Onderzoeksrapport 2: De ontwikkeling van een instrument.

Onderzoek lezen in samenwerking met UGent:

- De Naeghel, J., Van Keer, H., Vansteenkiste, M., Haerens, L., & Aelterman, N. (2016). *Promoting elementary school students' autonomous reading motivation: Effects of a teacher professional development workshop*. Journal of Educational Research. 109(3), 232–252. <https://doi.org/10.1080/00220671.2014.942032>
- Desimone, L. M. (2009). *Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures*. Educational Researcher, 38(3), 181–199. <https://doi.org/10.3102/0013189X08331140>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*. American Psychologist, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Yin, R. (2018). *Case Study research and applications*. Design and methods (6e ed.). Sage Publications.

Research Schools:

- Researchschools: <https://researchschool.org.uk/about>
- Research Schools Network | EEF (educationendowmentfoundation.org.uk)

4. Slot

Beste lezer

Dank aan allen die op dé afspraak zijn gekomen.

Dank aan alle collega's die dit plan mee gebouwd hebben.

Elk jaar zullen we in het begeleidingsverslag, te lezen op onze website, rapporteren in welke mate we de doelen bereikt hebben en vooral wat we allemaal gedaan hebben om deze te bereiken – aanklampend ... het laatste stukje DNA geenszins 'bepamperend', gewoon oprecht begaan met de opvolging, het effect.

Dit laatste vat samen wat de PBD van POV is - naast just-in-time, gedifferentieerd, gefocust op inhoud en aanklampend - in de eerste plaats partners van de provinciale scholen, centra, schoolbesturen, KW Ibis en andere, in het plan benoemde, organisaties met een hart voor onderwijs.

Dank aan allen!

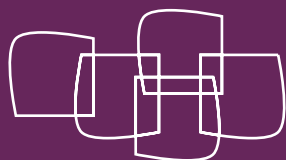
5. Bibliografie

- Broek, S. (2020, June). *Dual learning in Flanders: professionalization of teachers - project supported by the European Commission's Directorate-General for Structural Reform Support (DG REFORM)* [Consolidated final report]. <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Final%20report%20SRSP%20Flanders%2010072020.pdf>
- Chambers, A. (2021). *Leespraak* (1ste ed. ed.). NBD Biblion.
- Clarke, S. (2016). *Leren zichtbaar maken met Formatieve Assessment; laat leerlingen de volgende stap zetten in hun leerproces*. Bazalt Educatieve Uitgaven. 97894461182234
- Commissie Monard. (2019, Maart 1). *Evaluatie van pedagogische begeleidingsdiensten en de permanente ondersteuningscellen: overkoepelend rapport* [Rapport]. Vlaamse Overheid. Retrieved Juli 8, 2021, from <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Rapport%20evaluatie%20PBD%20en%20POC.pdf>
- Coppieters, J. (2019). *Effectieve feedback in het onderwijs*. Acco.
- Dale L. & Tanner R. (2012). *CLIL activities* Klett Ernst /Schulbuch.
- Daniëls, E. (2020). *Leadership and leadership development in primary education*. KuLeuven.
- Darling-Hammond, L. (2017, June). Effective Teacher Professional Development. *Learning Policy Institute*. https://learningpolicyinstitute.org/sites/default/files/product-files/Effective_Teacher_Professional_Development_FACTSHEET.pdf
- De Clerck, H. M., Piqueray, E., De Bruyne, L., Philips, I., & I. Truys (2014). *Actie-onderzoek 16- tot 18-jarige nieuwkomers uit derdelanden. Geïntegreerd eindrapport*. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.
- De Cort W., Verhaest D. en De Witte K. (2021). *Wie kiest voor duaal leren? Een analyse van de instroom in duaal leren en beleidsaanbevelingen aan de hand van gedragsinzichten. (Onderzoeksrapport in het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma)*. Brussel: Departement Werk & Sociale Economie.
- Deketelaere, A., Kelchtermans, G., Robben, D. & Sondervorst, R. (2004). *Samen voor de spiegel, een werkboek over de begeleiding van startende leraren*. Cahiers voor didactiek 017.
- De Naeghel, J., Van Keer, H., Vansteenkiste, M., Haerens, L., & Aelterman, N. (2016). *Promoting elementary school students' autonomous reading motivation: Effects of a teacher professional development workshop*. Journal of Educational Research, 109(3), 232–252. <https://doi.org/10.1080/00220671.2014.942032>
- Desimone, L. M. (2009). *Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures*. Educational Researcher, 38(3), 181–199. <https://doi.org/10.3102/0013189X08331140>
- De Vos, De Wilde & Beausaert (2018). *Start to teach; inspiratiegids over aanvangsbegeleiding in het onderwijs*. Garant.
- De Vos, J. (2022). *Why innovation fails, de 7 sleutels tot succes*. Lannoo Campus.
- Dierick S., Laenen I., Goffin E., Vanhoof J. (2021). *Hoe schoolfeedback doen renderen? Schoolfeedback gebruiken als hefboom voor schoolontwikkeling*. Politeia
- Do Coyle D., Hood P. & Marsh D. (2010). *CLIL*. Cambridge University Press.
- Fisher, D., & Frey, N. (2013). Gradual Release of Responsibility Instructional Framework. IRA E-Sentials, 1–8. <https://doi.org/10.1598/e-ssentials.8037>

- Gobyn, S., Merchie, E., de Bruyne, E., de Smedt, F., Schiepers, M., Vanbuel, M., Verstedden, P., Van, K.K., Pol, B., Hilde, G. & Keer, V. (n.d.). Sleutels voor effectief begrijpend lezen. Inspiratie voor een eigentijdse didactiek in het basisonderwijs.
- Gullikers, J.T.M., & Baartman, L.K.J. (2017). *Doelgericht professionaliseren: formatieve toetspraktijken met effect! Wat DOET de docent in de klas?* Universiteit Wageningen, Hogeschool Utrecht.
- Gysen, S., G. Ramaut & M. Sterckx (2003). *Tasan. Taalvaardigheidstoets Aanvang Secundair onderwijs Anderstalige Nieuwkomers*. Leuven: Steunpunt NT2 (K.U.Leuven).
- Hattie, J. (2008). *Visible learning*. Routledge.
- Hattie, J. & Clarke, S., bewerkt door van Grol A. et al. (2019). *Feedback om leren zichtbaar te maken*. Bazalt.
- Hattie, J., & Zierer, K. (2018). *10 mindframes om leren zichtbaar te maken: denkkaders voor goede leraren en docenten*. Pelckmans Pro.
- Hebbrecht, J., Vansteelandt, I. *De leesscan*. <https://leesscan.be/>
- Hogeschool Utrecht, Houtveen, A.A.M., Brokamp, S.K., & Kunst, J.J. (2019). *Doelgericht werken aan opbrengsten (herziene versie)*. <https://www.hu.nl/onderzoek/publicaties/doelgericht-werken-aan-opbrengsten-herziene-versie>
- Hogeschool Utrecht, Houtveen, A.A.M., Brokamp, S.K., & Smits, A.E.H. (2012). Lezen, lezen, lezen! https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_hu:oai:surfsharekit.nl:2fc58d53-3dbb-4de0-ab2b-6dd1cc5bb109
- Jehoul, A., Schiepers, M. & Van Nuffel, H. (2022). *To blend or not to blend? Krachtige én gelijke digitale leerkanalen realiseren in het volwassenenonderwijs*. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.
- Kennisnet. (n.d.). *Het Vier in balans-model: optimaal rendement met ict*. Onderwijsvernieuwing. Retrieved Juli 8, 2021, from <https://www.kennisnet.nl/artikel/6863/het-vier-in-balans-model-optimaal-rendement-met-ict/>
- Kirkpatrick, D.L., & Kirkpatrick, J.D. (2006). *Evaluating Training Programs. The Four Levels*. (3th edition ed.). Berrett-Koehler.
- Kirkpatrick Partners. (2021, Juli 9). *The New World Kirkpatrick Model*. The Leading Model for Training Results. Retrieved Juli 9, 2021, from <https://www.kirkpatrickpartners.com/Our-Philosophy/The-New-World-Kirkpatrick-Model>
- Lembrechts L. en Soderman A. K. (2021). *Metastudie duaal leren in Vlaanderen, focus op de onderneming en de werkplek*. Departement Werk en Sociale Economie.
- MacBeath, J. (2005). *Leadership as distributed: a matter of practice*. School Leadership & Management, 25(4), 349–366.
- Mandinach, E. B., & Gummer, E. S. (2016). *What does it mean for teachers to be data literate: Laying out the skills, knowledge, and dispositions*. Teaching and Teacher Education, 60, 366–376. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.07.011>
- Schneider, R. (2013). *Research Data Literacy*. Communications in Computer and Information Science, 397 CCIS, 134–140. https://doi.org/10.1007/978-3-319-03919-0_16
- Martens L. & Van de Craen P. (2017). *Klaar voor CLIL; het CLIL-handboek voor Vlaanderen en Nederland*. Acco.
- Merchie, E., Tuytens, M., Devos, G., & Vanderlinde, R. (2016). *Hoe kan je de impact van professionaliseringsinitiatieven voor leraren in kaart brengen?* [Praktijkbijdrage]. Universiteit Gent. Retrieved Juli 8, 2021, from <https://biblio.ugent.be/publication/7105261/file/7105283.pdf>
- Meijer N. (2019). *Consultatieve leerlingenbegeleiding, professionalisering en onderwijsverbetering*. Gompel en Scavina.
- Minea-Pic, A., Nusche, D., Sinnema, C., & Stoll, L. (2021). *Teachers' Professional Learning Study: Diagnostic Report for the Flemish Community of Belgium*. OECD Education Policy Perspectives. https://www.oecd-ilibrary.org/education/teachers-professional-learning-study_7a6d6736-en;jsessionid=UxlCaXikOa2ajhSCbwLQqFm5.ip-10-240-5-28

- Nouwen, W., Struyf, A., Clycq, N., & Universiteit Antwerpen. (2019, Mei). *Duaal leren op proef : Evaluatiestudie van de proeftuinen "Schoolbank op de werkplek"* [Eindrapport].
- Onderwijsinspectie. (2017). *Rapport vervolgschoolcoaching fase 1*
- Onderwijsinspectie. (2018). *Rapport vervolgschoolcoaching fase 2*
- Onderwijsinspectie. (2019). *Rapport vervolgschoolcoaching fase 3*
- Onderwijsinspectie. (2021). *Onderwijsspiegel 2021*.
- Onderwijsinspectie. (2022). *Onderwijsspiegel 2022*.
- Onderwijsinspectie. (2021, Juni). *Van crisis naar kans? Naar een wendbaar volwassenenonderwijs, klaar voor de uitdagingen van de toekomst* [Rapport].
- Onderwijsinspectie & Team Toezicht Agentschap voor ondernemersvorming. (2019). *Kwaliteitstoezicht op de leerweg duaal leren: rapport over de proefdoorlichtingen*.
- Pameijer, N. (2009). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam samen met collega's, leerlingen en ouders aan de slag*. Acco. 9789033475993
- Pameijer N., Denys A., Timbremont B, Van de Veire H. (2018). *Handelingsgericht werken, samenwerken aan schoolsucces*, Vlaamse editie. Acco.
- Pameijer N., Van Beukering T., de Lange S., Schulpen Y., Van de Veire H. (2010). *Handelingsgericht werken in de klas: de leerkracht doet ertoe!* Acco.
- Pereira, C., & Nicolaas, M. (2019). *Effectief onderwijs in begrijpend lezen. Acties voor beter leesbegrip en meer leesmotivatie*. Algemeen Secretariaat van de Taalunie.
- Pulinx, R., Kemper, R., Verswijvel, K., De Bruyne, L., Vanthournout, G., Baeten, M., & Keygnaert, I. (2017). *Cartografie en analyse van het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers en OKAN-leerlingen. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers en OKAN-leerlingen in kaart brengen en kritisch analyseren*. Gent/Leuven/Antwerpen: UGent, KU Leuven, UA.
- Punie, Y., & Redecker, C. (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. 10.2760/159770
- Rombaut, E., Molein, I., & Van Severen, T. (2018). *De taxonomie van Bloom in de klas, inspiratieboek voor de leraar*. Pelckmans Pro. 9789463371674
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*. American Psychologist, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Schelfhout W., Tanghe E., Meeus W. (2021), *Lesgeven is de MACS, werkvormen voor activerend hybride onderwijs*. Gompel&Svacina.
- Sinek S., Mead D & Docker P (2018). *Vind je waarom, een praktische gids voor het ontdekken van je hogere doel*. Business Contact.
- Slooier M. (2018), *De 6 rollen van de leraar*, Pica.
- Smets, W. & Van den Brande, M. (2021). *Meer weten over (effectief) leren*. Politeia.
- Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen. (n.d.). *Peilingsonderzoek*. STEP. Retrieved Juli 8, 2021, from <https://peilingsonderzoek.be>
- Struyf E., Verschueren K., Van Mieghem A. (2019). *Toolbox geïntegreerde leerlingenbegeleiding*, SONO, UA & KUL.
- Struyf E. (2019). *Samen sterk in een geïntegreerde leerlingenbegeleiding*. Pelckmans.

- Struyf, E., Verschueren, K., & Van Mieghem, A. (2021, maart 22). Ondersteuning van leraren(teams): ontwikkeling van een model en instrumentarium om effectiviteit in kaart te brengen. [Powerpoint]. In *OBPWO 2021 - Thema 2*. Universiteit Antwerpen, KU Leuven.
- Surma, T., Vanhoyenweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P.A. (2019). *Wijze lessen; twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek*. Ten Brink Uitgevers. 9789077866528
- Tomlinson, C.A. (2017). *How to differentiate instruction in Academically Diverse Classrooms*. (3rd Edition ed.). ASCD. 978-1-4166-2330-4
- TPACK. (n.d.). *Welkom bij TPACK*. TPACK: integratie van ict in het onderwijs. Retrieved Juli 8, 2021, from <http://www.tpack.nl>
- Vandecandelaere M. (2020), *Flexibele Leerwegen voor meertalige nieuwkomers in het BaO en SO*, Lannoo.
- Vanderlinde, R., & Van Braak, J. (2013, Maart). Wat maakt een ict-beleidsplan zo effectief? 4W: *Weten Wat Werkt en Waarom*, 30-37. https://mediawijs.be/sites/default/files/artikels/bestanden/wat_maakt_een_ict-beleidsplan_zo_effectief.pdf
- Vanhoof J., De Ruytter G. (2017). *De rol van externen bij kwaliteitszorg, vreemde ogen doen spreken*. Politeia.
- Vanhoof S. & Speltinckx G. (2021). *Feedback in de klas, verborgen leerkansen*. Lannoo Campus.
- Verschueren K. & Koomen H. (2020). *Handboek Diagnostiek in de leerlingenbegeleiding*. Uitgeverij Garant.
- Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2017). *Referentiekader Onderwijskwaliteit. OK-kader*. Vlaamse Overheid. <http://mijnschoolisok.be/wp-content/uploads/referentiekader.pdf>
- Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2019). PISA. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/programme-for-international-student-assessment-pisa>
- Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (n.d.). *Digisprong*. Vlaanderen/Onderwijs. Retrieved Juli 8, 2021, from <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/digisprong>
- Vlaams Parlement. (2018, November 12). *Ontwerp van decreet betreffende de onderwijsdoelen voor de eerste graad van het secundair onderwijs* [Ontwerp van decreet]. <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1430279>
- Vlaams Parlement. (2021, Januari 4). *Ontwerp van decreet betreffende de onderwijsdoelen voor de tweede en de derde graad van het secundair onderwijs en diverse andere verwante maatregelen*. [Ontwerp van decreet]. <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1639736>.
- William, D., & Leahy, S. (2018). *Formatieve assessment integreren in de praktijk*. Bazalt Educatieve Uitgaven. 9789461182449
- William, D. & Thompson, M. (2017). *Integrating assessment with learning: what will it take to make it work? In The future of Assessment*. Routledge.
- Whitaker, T., Whitaker, M. & Whitaker, K. (2017). *Je eerste jaar als leerkracht*. Bazalt.
- Yin, R. (2018). *Case Study research and applications. Design and methods (6e ed.)*. Sage.
- Alle rechtenvrije afbeeldingen zijn afkomstig van www.pixabay.be

**PROVINCIAAL
ONDERWIJS
VLAANDEREN**